

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Komunitní plánování a jeho přínosy pro obce

Martina Matyščáková

Bakalářská práce

2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martina Matyščáková**
Osobní číslo: **E15279**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa: Veřejná ekonomika**
Název tématu: **Komunitní plánování a jeho přínosy pro obce**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Záměrem práce je charakterizovat komunitní plánování jako metodu pro zpracování vybraných oblastí veřejného života v obci, vytvořit případovou studii tvorby komunitního plánu a analyzovat a zhodnotit hlavní přínosy metody komunitního plánování pro zapojené subjekty.

Osnova:

- Charakteristika komunitního plánování obcí.
- Charakteristika procesu zpracování komunitního plánu.
- Analýza komunitních plánů vybraných obcí.
- Vytvoření případové studie pro komunitní plánování dané obce.
- Zhodnocení dopadů navrženého komunitního plánu.

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 35 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

BERNARD, J. Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. 236 s. ISBN 978-80-7419-069-8.
PILÁT, M. Komunitní plánování sociálních služeb v současné teorii a praxi. Praha: Portál, 2015. 200 s. ISBN 978-80-2620-932-4.
PROVAZNÍKOVÁ, R. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. 288 s. ISBN 978-80-247-5608-0.
ŠŤASTNÁ, J. Když se řekne komunitní práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2016. 116 s. ISBN 9788024633565.
TOTH, P. Ekonomické aktivity obcí a měst. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 128 s. ISBN 978-80-7380-491-6.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Martin Sobotka, Ph.D.

Ústav ekonomických věd

Datum zadání bakalářské práce: **1. září 2017**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2018**

doc. Ing. Romana Provažníková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Julana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2017

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice

V Pardubicích dne 30. 6. 2018

Martina Matyščíková

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce Ing. Martinu Sobotkovi, Ph.D. za jeho odbornou pomoc a cenné rady, které mi pomohly při zpracování bakalářské práce. Dále chci poděkovat rodině za trpělivost při mém studiu na Univerzitě Pardubice.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá problematikou komunitního plánování sociálních služeb v České republice. Práce obsahuje charakteristiku zpracování komunitních plánů, dále analýzu a komparaci těchto plánů v určitých obcích. Z těchto poznatků vychází případová studie komunitního plánování sociálních služeb v konkrétní obci, ve které toto plánování v současné době neprobíhá.

KLÍČOVÁ SLOVA

Obec, komunita, komunitní plánování, komunitní plán, sociální služby

TITLE

Community planning and its benefits for municipalities

ANNOTATION

This bachelor thesis deals with issues in community planning of social services in the Czech republic. The thesis includes a characteristic of community plans processing, analysis and comparisons of these plans in different municipalities. A case study of community planning of social services within a particular municipality is based on these information, in which this planning is not being currently proceeded.

KEYWORDS

Municipality, community, community planning, community plan, social services

Obsah

Úvod	10
1 Charakteristika komunitního plánování	11
1.1 Komunita	11
1.2 Charakteristika obce	11
1.3 Komunitní práce	12
1.4 Komunitní plánování	13
1.5 Komunitní plánování sociálních služeb	14
1.5.1 Sociální služby	15
1.5.2 Právní úprava KPSS	18
1.6 Ostatní komunitní projekty	18
2 Charakteristika procesu zpracování komunitních plánů	19
2.1 Účastníci KPSS	19
2.2 Principy KPSS	20
2.3 Proces KPSS	20
2.3.1 Fáze KPSS	21
2.3.2 Organizační struktura	23
2.3.3 Analýza sociálních potřeb obce	24
2.3.4 Komunitní plán	25
2.4 Přínosy a rizika KPSS	26
2.5 Financování komunitních plánů obce	27
3 Analýza komunitních plánů vybraných obcí	29
3.1 KPSS ve městě Chrudim	29
3.2 KPSS ve městě Nový Jičín	33
3.3 Komparace výše uvedených komunitních plánů a jejich financování	37
4 Vytvoření případové studie pro komunitní plánování dané obce	38
4.1 Charakteristika obce Řečany nad Labem	38
4.2 Návrh procesu KPSS v Řečanech nad Labem	39
4.2.1 Fáze přípravné	39
4.2.2 Fáze analytické	41
4.2.3 Další fáze	45
5 Dotazníkové šetření v obci Řečany nad Labem	47
6 Zhodnocení dopadů navrženého komunitního plánu	55
Závěr	58
Zdroje	60

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Počet poskytovatelů sociálních služeb v ČR.....	17
Tabulka 2: Výdaje města Chrudim v letech 2015 - 2017 a návrh na rok 2018 (v tis. Kč).....	29
Tabulka 3: Zjednodušený akční plán na rok 2017 města Chrudimi.....	31
Tabulka 4: Část akčního plánu na rok 2017 města Chrudim.....	32
Tabulka 5: Výdaje města Nového Jičína v letech 2015 - 2017 a návrh výdajů na rok 2018 (v tis. Kč).....	33
Tabulka 6: Zjednodušený střednědobý plán na období 2016 - 2019 města Nový Jičín.....	34
Tabulka 7: Část střednědobého plánu na období 2016 - 2019 města Nový Jičín.....	36
Tabulka 8: Výdaje na KPSS, na odbor sociálních věcí a celkové výdaje ve městech Chrudim a Nový Jičín (přepočteno na 1 obyvatele v Kč).....	37
Tabulka 9: Počet obyvatel v obci Řečany nad Labem v letech 2011 - 2016.....	41
Tabulka 10: Počet obyvatel dle věku v obci Řečany nad Labem k 31. 12. 2016.....	42
Tabulka 11: Nezaměstnanost obyvatel v obci Řečany nad Labem od listopadu 2017 do února 2018.....	42
Tabulka 12: SWOT analýza oblasti pro seniory v Řečanech nad Labem.....	43
Tabulka 13: Návrh možných poskytovatelů sociálních služeb pro cílovou skupinu seniři z okolí Řečan nad Labem.....	44
Tabulka 14: Vzor části komunitního plánu Řečan nad Labem.....	45

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Základní model organizační struktury KPSS.....	24
Obrázek 2: Mapa Řečan nad Labem a blízkého okolí.....	38
Obrázek 3: Návrh modelu organizační struktury KPSS v obci Řečany nad Labem.....	40
Obrázek 4: Otázka č. 1 (Jak zvládáte péči o sebe a domácnost?).....	47
Obrázek 5: Otázka č. 2 (Co je podle Vás pro seniory největším problémem v životě?).....	48
Obrázek 6: Otázka č. 3 (Co Vám brání v trávení volného času podle Vašich představ?).....	48
Obrázek 7: Otázka č. 4 (Považujete poskytování sociálních služeb za důležité?).....	49
Obrázek 8: Otázka č. 5 (Víte na koho se obrátit s dotazem, který se týká sociálních služeb?).....	49
Obrázek 9: Otázka č. 6 (Co by podle Vás pomohlo k lepší informovanosti o nabídce sociálních služeb v okolí Řečan nad Labem?).....	50
Obrázek 10: Otázka č. 7 (Které sociální nebo doplňkové služby využíváte?).....	50
Obrázek 11: Otázka č. 8 (Které sociální služby byste využili, ale nejsou v okolí Řečan nad Labem k dispozici?).....	51
Obrázek 12: Otázka č. 9 (Jak často sociální služby využíváte?).....	51
Obrázek 13: Otázka č. 10 (Jste na sociálních službách závislý/á?).....	52
Obrázek 14: Otázka č. 11 (Jste?).....	52
Obrázek 15: Otázka č. 12 (Váš věk?).....	53
Obrázek 16: Otázka č. 13 (V jaké domácnosti žijete?).....	53

SEZNAM ZKRATEK

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
KODUS	Komunitní dům pro seniory
KPSS	Komunitní plánování sociálních služeb
MMR	Ministerstvo místního rozvoje
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
Sb.	Sbírka zákonů

Úvod

Komunitní plánování je metoda, s pomocí které se „komunita snaží nalézt řešení složitých problémů, které se týkají mnoha lidí a mají přímý dopad na jejich životy“ (Sedláková, 2008, str. 25). Charakteristickým znakem tohoto plánování je účast a spolupráce všech, kterých se zpracovávaná oblast týká. Jak naznačuje název, toto plánování se vždy vztahuje k určité komunitě, v této práci je míněna komunita daná geograficky, tzn. obec či město. V současné době se k těmto projektům přiklání řada obcí a měst a tímto způsobem vylepšují a zvyšují životní úroveň svých občanů.

Cílem práce je charakterizovat komunitní plánování jako metodu pro zpracování vybraných oblastí veřejného života v obci, vytvořit případovou studii tvorby komunitního plánu a analyzovat a zhodnotit hlavní přínosy metody komunitního plánování pro zapojené subjekty.

Práce je rozdělena do pěti kapitol. V první kapitole jsou definovány základní pojmy, které souvisejí s komunitním plánováním a jsou důležité pro uvedení do tématu této práce.

Ve druhé kapitole následuje charakteristika procesu zpracování komunitních plánů. Pro tuto práci je vybráno komunitní plánování sociálních služeb, což je jedna z metod komunitního plánování. Během procesu by měly být dodržovány určité principy, které jsou zde popsány a které jsou základní podmínkou komunitního plánování. Podrobněji je přiblížen proces tvorby, především jednotlivé fáze, které na sebe navazují (v praxi však často dochází k tomu, že některé fáze probíhají společně, či se prolínají). Součástí této kapitoly je i vymezení přínosů, ale i rizik, které mohou nastat v souvislosti s tímto plánováním.

Třetí kapitola se zabývá analýzou komunitních plánů měst Chrudimi a Nového Jičína, v kterých toto komunitní plánování sociálních služeb již nějakou dobu probíhá. Kromě těchto analýz jsou zde také uvedeny výsledky komparací jejich komunitních plánů.

Získané znalosti z předchozích kapitol jsou využity ve čtvrté a páté kapitole pro návrh procesu tvorby komunitního plánu ve vybrané obci. Tou je obec Řečany nad Labem, ležící v Pardubickém kraji, která se komunitním plánováním sociálních služeb v současné době nezabývá.

Poslední šestá kapitola se zabývá zhodnocením přínosů navržené metody sběru základních údajů pro komunitní plánování sociálních služeb v Řečanech nad Labem a možnými dopady navrženého komunitního plánu.

1 Charakteristika komunitního plánování

V úvodní části této kapitoly jsou uvedeny definice základních pojmů, které souvisejí s komunitním plánováním obcí. Základními pojmy jsou především komunita, komunitní práce a sociální služby, na kterých je komunitní plánování postaveno.

1.1 Komunita

Pojem **komunita** má mnoho významů. Dle Šťastné (2016) tento pojem vyjadřuje určité skupiny lidí, v nichž probíhají těsné sociální vazby. Tito lidé mívají společné cíle, spolupracují, cítí solidaritu k ostatním členům komunity. Může se jednat o skupiny, které jsou dány geograficky, tzn., lidé žijící v rámci obce, kraje, mikroregionu apod. či o takové skupiny, které se vyznačují určitým společným atributem, např. duševně nemocní, staří lidé, matky s malými dětmi, ale řadí se sem i komunity na bázi kulturní, intelektuální, životního stylu, jako jsou umělci, studenti, squatteři. V rámci všech těchto komunit se uskutečňují tzv. komunitní procesy, které jsou pro členy těchto komunit prospěšné. Podobný názor má Gojová (2006), která klade důraz na vymezení pojmu komunita pro definování komunitní sociální práce, kdy jde o více než jen obyvatele stejného prostoru. Jsou to lidé, kteří mají stejné zájmy, hodnoty, jsou k sobě solidární a mají zájem jeden o druhého.

Tato práce se zabývá komunitou na místní úrovni danou geograficky, čímž je myšlena právě skupina lidí, žijící na určitém území a to buď obce či města. Obyvatelé těchto obcí či měst využívají místní veřejné služby (školství, dopravy, zdravotnictví, veřejné správy), nakupují v místních prodejnách, případně zde i pracují. Tudíž je velká pravděpodobnost, že se potkávají, možná i znají a k tomuto místu, kde žijí, mají určitý vztah.

1.2 Charakteristika obce

Dle zákona č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení) je **obec** definována jako „základní územní samosprávné společenství občanů, které tvoří územní celek, vymezený hranicí území obce. Je označována za veřejnoprávní korporaci, jež má vlastní majetek a vystupuje v právních vztazích svým jménem a na vlastní zodpovědnost. Obec chrání veřejný zájem a pečuje o rozvoj svého území a o potřeby svých občanů.“

V České republice existuje tzv. smíšený model veřejné správy, což znamená, že obec vykonává prostřednictvím svých orgánů přenesenou působnost i samostatnou působnost. Přenesená působnost spočívá v přenesení úkolů státní správy na orgány obce, kdy je obec v těchto činnostech podřízena orgánům státu, tzn., je zde vytvářeno hierarchické uspořádání na základě nadřízenosti a podřízenosti. Samostatná působnost je plně v kompetenci obce, jde tedy

o činnosti, které přímo souvisejí s obcí a to jak s celkovým územním rozvojem, s uspokojováním potřeb místních občanů, se zajišťováním místní dopravní infrastruktury, vzdělání, výchovy, kultury, tak i ochrany veřejného pořádku. Stát do těchto kompetencí zasahuje jen v případě, kdy je toto jednání v rozporu se zákonem (Koudelka, 2000).

Komunitní plánování, které je tématem této práce, spadá do oblasti samostatné působnosti obce, tudíž je na obci, zda k tomuto plánování přistoupí či nikoliv a pokud ano, není obec při realizaci komunitního plánu podřízena státu, je pouze vázána zákony a jinými právními předpisy.

Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích definuje, že obec navenek jedná prostřednictvím svých orgánů. Tyto orgány tvoří zastupitelstvo obce, rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány obce. Mezi zvláštní orgány obce patří výbory, což jsou iniciativní a kontrolní orgány. Obec povinně zřizuje kontrolní a finanční výbor, zřízení výborů pro ostatní oblasti je na rozhodnutí obce.

Hlavním orgánem obce ve věcech samostatné působnosti je zastupitelstvo, které je voleno občany na čtyřleté funkční období. Ostatním orgánům je zastupitelstvo nadřazené, tudíž právě zastupitelstvo rozhoduje, zda obec přistoupí ke komunitnímu plánování a pokud ano, ustanoví organizační strukturu, která se tvorbou komunitního plánu bude zabývat. Zastupitelstvu či radě obce také přísluší schvalování již hotového komunitního plánu.

1.3 Komunitní práce

Komunitní práce by se dala charakterizovat jako jedna z forem sociální práce, která se zabývá organizováním sociálních činností na místní úrovni (Šťastná, 2016). Řezníček (1994) definuje komunitní práci jako metodu, při které komunitní pracovník vystupuje jako organizátor a kde je důležitá angažovanost občanů, spolupráce s obcí, s politickými představiteli, tak aby bylo dosaženo plánovaných cílů v sociální sféře. Podrobněji komunitní práci vystihuje Matoušek (2013, str. 266), který ji popisuje „jako metodu velmi univerzální, která pomáhá řešit místní problémy v oblasti sociálních služeb a zdravotní péče, etnického napětí, vzdělávání, ale i sousedských vztahů, životního prostředí apod.“

Hlavním cílem je především rozvoj aktivit pro místní obyvatelstvo či zlepšení místního sociálního klimatu, ať už se jedná o začleňování různých problémových skupin, vzájemnou solidaritu a pomoc, uchování kvalitních podmínek života, zapojování se do společných aktivit apod., na kterém se podílejí přímo obyvatelé této komunity (Šťastná, 2016). Komunitní práce dle Gojové (2006) tudíž podporuje či rozvíjí komunity, čímž napomáhá lépe dosahovat naplnění potřeb jejich obyvatel.

Podle Šťastné (2016) se metody a zapojení lidí do komunitních prací liší právě podle velikosti a jejich geografické polohy. Patří sem především:

- **malá venkovská komunita (obec)**, která se vyznačuje malým počtem obyvatel, kteří se většinou znají; probíhají zde různé komunitní aktivity (pouť, pálení čarodějnic, školní, hasičské, rybářské plesy a další akce), které tuto komunitu ještě více stmelují; komunitní práce v těchto komunitách se zaměřuje na sportovní, kulturní akce a zajištění základních sociálních služeb,
- **dobrovolný svazek obcí** nebo také sdružení malých obcí; komunitní aktivity rozvíjejí tyto obce společně; spolupracují za účelem ochrany a prosazování společných zájmů; může se jednat například o činnosti v oblasti školství, zdravotnictví, kultury, dopravní infrastruktury apod.,
- **města střední velikosti**, která se dají považovat za ideální místa pro rozvoj komunity; nachází se zde školy, knihovny, nabídka služeb je rozmanitá, což je velká přednost oproti menším obcím; navíc zde lidé k sobě mají blíže než ve velkých městech,
- **velká města**; tady by bylo možné mluvit spíše o částech těchto měst, kde by určitá komunita mohla fungovat obdobně jako v menších městech.

Z tohoto by se dalo usuzovat, že nejvhodnější podmínky pro rozvoj komunit jsou na úrovni menších měst a obcí. Což v případě malých obcí Bernard (2011, str. 141) částečně vylučuje. Ve své knize uvádí „malé obce nemají vhodné podmínky, aby svým obyvatelům nabídly plnohodnotné příležitosti pro zaměstnání, spotřebu soukromých či veřejných služeb, ale i trávení volného času, což vede k tomu, že obyvatelé těchto obcí tráví většinu času mimo obec, kde navazují formální i neformální sociální vztahy, což vede ke ztrátě sociálních sítí v obci a tím pádem k rozpadu místní komunity.“

1.4 Komunitní plánování

Komunitní plánování je metoda, která se zabývá plánováním různých oblastí veřejného života na úrovni obce nebo kraje. Zpracování komunitních plánů dle této metody se účastní především ti, kterých se zpracovávaná oblast týká a konečný výsledek závisí na podpoře většiny účastníků (MPSV, 2005)

Dle Vaskové a Žežuly (2002) je proto důležité, aby všichni zúčastnění při komunitním plánování dokázali vést dialog, vyjednávat mezi sebou a přijímat kompromisy. V praxi lze

využít různé metody komunitního plánování. Výběr záleží na obci a na konkrétním cíli, kterého má být tímto komunitním plánováním dosaženo.

Dle Šťastné (2016) jsou to nejčastěji níže uvedené metody:

- **akční plánování**, které lze charakterizovat jako setkání, při kterém se řeší většinou otázky místního rozvoje; probíhají mezi odborníky a obyvateli komunity, kteří jsou do této problematiky zasvěceni,
- **plánovací víkendy**, kdy jde o zapojení obyvatel do komunitních projektů tím, že sami podávají návrhy a odborníci pouze pomáhají při zpracování těchto návrhů, případně pomocí rad tyto návrhy vhodně regulují,
- **tvorba vize komunity** souvisí s budoucím rozvojem komunity; zde se setkávají aktéři ze široké veřejnosti, aby společně navrhli plány, s jejichž pomocí dosáhnou v budoucnosti konkrétních cílů,
- poslední metodou je **komunitní plánování sociálních služeb**, které vychází z místních podmínek; cílem je vytvořit síť sociálních služeb, která bude nejlépe naplňovat potřeby občanů a pomůže jim řešit nepříznivé životní situace (Šťastná, 2016); tato metoda je stěžejní pro tuto práci a z tohoto důvodu bude podrobněji popsána níže.

1.5 Komunitní plánování sociálních služeb

Jak již bylo výše uvedeno, jednou z metod komunitního plánování je **komunitní plánování sociálních služeb** (dále jen KPSS). Dle Čermáka a Vobecké (2011) se tento pojem objevil ve strategickém dokumentu s názvem Bílá kniha o sociálních službách, který vydalo v roce 2003 Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (dále jen MPSV). Od této doby se právě MPSV začíná výrazněji problematikou KPSS zabývat a tyto projekty podporovat.

KPSS je realizováno na lokální úrovni, tedy vychází z procesů decentralizace, s cílem zapojit místní obyvatele do této tvorby a podpořit tak solidaritu mezi nimi, případně svépomoc v té dané komunitě, čili obci (MPSV, 2005). Výsledkem tohoto plánování je písemný dokument tzv. komunitní plán střednědobého charakteru, pomocí kterého se plánují sociální služby na určitém území.

Při tvorbě KPSS jde především o spolupráci mezi těmi, kteří tyto sociální služby poskytují, kteří je zadávají a kteří je využívají. Tito účastníci mezi sebou vyjednávají a hledají nejvhodnější řešení, které je v zájmu většiny zúčastněných. Tímto se KPSS liší od strategických plánů obcí, kdy naopak není vhodné, aby se zapojovala široká veřejnost. Důležitým aspektem

je především, aby tyto služby odpovídaly potřebám komunity, řešily nepříznivé sociální situace, ale zároveň posilovaly sousedské vztahy, snižovaly napětí mezi menšinami apod. Také je možné a přínosné pomocí tohoto plánování utvářet nové sociální služby a to dle aktuálních místních potřeb. V současné době se stále častěji objevují komplexnější tzv. plány péče, které obsahují i jiné cíle, které nejsou úplně sociálními službami, nicméně tohoto okruhu se dotýkají (Pilát, 2015). Cílem KPSS je tedy především posílení sociální soudržnosti komunity (v tomto případě obce) a podpory sociálního začleňování a předcházení sociálnímu vyloučení jednotlivců i skupin (Vasková a Žežula, 2002).

1.5.1 Sociální služby

Sociální služby lze charakterizovat jako důležitý nástroj, pomocí něhož lze předcházet problémům v sociálních oblastech, případně tyto již vzniklé problémy řešit. Mezi nejdůležitější cíle patří ochrana zranitelných skupin obyvatelstva, dále předcházet sociálnímu vyloučení těchto skupin či jednotlivců a v případě již vzniklého problému pomoci začlenit se těmto vyloučeným osobám, ať už jde o začlenění na trhu práce či o přístup ke zdrojům, službám apod. (Pilát, 2015).

V minulosti byl v České republice poskytovatelem sociálních služeb téměř výhradně stát, až od roku 1989 se tato situace začínala měnit. V této době vznikaly nestátní organizace, které tyto služby měly zájem poskytovat, navíc se okruh těchto služeb výrazně rozrostl. Bohužel jejich činnost byla negativně ovlivněna nedostatečnou právní úpravou, která by jasně vymezovala postavení těchto organizací, jejich kompetence a zajistila finanční prostředky na poskytování těchto sociálních služeb. Dále bylo potřeba zavést povinnou registraci pro tyto organizace a zároveň bylo potřeba nastavit určité standardy kvality těchto poskytovaných služeb a jejich následnou kontrolu. K tomuto došlo až v roce 2006 přijetím zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, který upravuje poskytování a financování sociálních služeb. K hlavním změnám, ke kterým došlo v souvislosti s přijetím tohoto zákona, patří tzv. příspěvek na péči, který náleží osobě, která je závislá na pomoci jiných na rozdíl od předcházející dávky, která náležela pečující osobě. Mezi další změny patří nové rozdělení služeb, povinná registrace a povinnosti poskytovatelů, pravomoc veřejné správy a **plánování sociálních služeb** (Pilát, 2015).

Podle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách patří mezi základní sociální služby sociální poradenství, služby sociální péče a sociální prevence. Tyto výše uvedené sociální služby je možno poskytovat buď formou ambulantních, pobytových či terénních služeb. Rozdíl mezi těmito formami spočívá v místě, kde jsou tyto služby poskytovány. V případě ambulantních

služeb jsou poskytovány v zařízeních, kdy uživatel za těmito službami pravidelně dochází, aniž by zde byl ubytován. U formy pobytových služeb jsou uživatelé v těchto zařízeních ubytováni. Terénní služby jsou spojeny s poskytováním sociálních služeb v místě bydliště, kdy sociální pracovník dojíždí za uživatelem.

Sociální poradenství

Cílem sociálního poradenství je pomoci lidem v tíživé situaci a to prostřednictvím potřebných informací. Poskytováno je ve formě základní či ve formě odborné (Pilát, 2015). Hlavní rozdíl spočívá v tom, že základní sociální poradenství poskytuje především informace o vhodných sociálních službách pro potřebné osoby a odborné sociální poradenství se zabývá již specifitějšími problémy, například rodinnými, manželskými či problémy se sociálním vyloučením (patří sem různé poradny např. manželské, rodinné, pro seniory apod.). V § 2 zákona o sociálních službách je uvedeno, že sociální poradenství je poskytováno bezplatně, tzn., že každá osoba má nárok na bezplatné poradenství, které se týká možností řešení její nepříznivé sociální situace (Králová, Rážová, 2012).

Služby sociální péče

Naproti tomu služby sociální péče pomáhají osobám zapojit se do běžného života, případně zajistit jim poskytování sociální péče ve vhodném prostředí (Pilát, 2015).

Mezi tyto služby patří například osobní asistence, pečovatelské služby, tísňová péče, centra denních služeb, denní a týdenní stacionáře, domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy pro seniory, chráněné bydlení, sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče, odlehčovací služby, průvodcovské a předčitatelské služby apod. (Králová, Rážová, 2012).

Služby sociální prevence

V případě snahy zabránit sociálnímu vyloučení u ohrožených osob či skupin se aplikují služby sociální prevence, které pomáhají těmto osobám zvládnout nepříjemnou sociální situaci, do které se dostali (Pilát, 2015).

Mezi tyto služby patří například raná péče, telefonická krizová pomoc, tlumočnické služby, azylové domy, domy na půl cesty, kontaktní centra, nízkoprahová denní centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny, sociálně aktivizační služby, terapeutické dílny, terénní programy, sociální rehabilitace apod. (Králová, Rážová, 2012).

Registrace poskytovatelů sociálních služeb

V současné době se všichni poskytovatelé sociálních služeb musí povinně registrovat, jak je uvedeno v zákoně o sociálních službách. Týká se to nejen fyzických či právnických osob, ale i organizačních složek státu nebo územně samosprávných celků. Je to především z důvodu jisté kontroly těchto subjektů a především služeb, které poskytují a které by měly splňovat určité standardy kvality.

Sociální služby mohou poskytovat tedy jen poskytovatelé, kteří jsou registrováni, tudíž získali oprávnění k poskytování sociálních služeb. Toto oprávnění vydává příslušný krajský úřad rozhodnutím o registraci. Tento registrační úřad vede zároveň i registr poskytovatelů sociálních služeb. Mezi další pravomoci tohoto úřadu patří i zrušení registrace a to především poskytovatelům, kteří nesplňují podmínky registrace nebo zvláště závazně porušují své povinnosti, či nesplňují standardy kvality těchto poskytovaných sociálních služeb. Samozřejmostí je i zrušení registrace na žádost poskytovatele, pokud chce činnost ukončit (Matoušek, 2011). Pokud právnická osoba či podnikající fyzická osoba poskytují sociální služby bez oprávnění, je toto správním deliktem, za který krajský úřad může uložit vysokou pokutu (Králová a Rážová, 2012).

Registr poskytovatelů sociálních služeb je dle zákona o sociálních službách k nalezení na internetových stránkách MPSV. Dle této stránky je v současné době zaregistrováno celkem 5 583 poskytovatelů sociálních služeb.

V tabulce č. 1 jsou uvedeny počty poskytovatelů dle základních druhů sociálních služeb.

Tabulka 1: Počet poskytovatelů sociálních služeb v ČR

Základní sociální služby	Počet poskytovatelů
Sociální poradenství	536
Služby sociální péče	3 036
Služby sociální prevence	2 011
Celkem	5 583

Zdroj: vlastní zpracování dle (Registr MPSV, 2018)

Dle tabulky č. 1 je nejvíce poskytovatelů služeb sociální péče, kde převládá pečovatelská služba se 721 poskytovateli, dále domovy pro seniory s 531 poskytovateli a domovy se zvláštním režimem s 329 poskytovateli (Registr MPSV, 2018).

1.5.2 Právní úprava KPSS

Komunitní plánování sociálních služeb je od roku 2015 zakotveno v zákoně č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, kde je mimo jiné uvedeno, že zpracování KPSS je na úrovni krajů povinné, u obcí jde prozatím o dobrovolnou činnost. Nicméně kraje mají zájem na tom, aby obce, především ty s rozšířenou působností, toto KPSS sestavovaly a pokud tak činí, jsou na ně z kraje kladeny požadavky, aby pomocí těchto plánů stanovily tzv. **síť sociálních služeb** na svém území (Pilát, 2015). Tuto síť sociálních služeb je možné definovat dle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách takto „síť sociálních služeb se rozumí souhrn sociálních služeb, které v dostatečné kapacitě, náležitě kvalitě a s odpovídající místní dostupností napomáhají řešit nepříznivou sociální situaci osob na území kraje a které jsou v souladu se zjištěnými potřebami osob na území kraje a dostupnými finančními a jinými zdroji; síť sociálních služeb je součástí střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb kraje.“

V současnosti v ČR komunitně plánují téměř všechna města a objevují se i případy, kdy se zapojují do tohoto plánování i obce, což je určitě dobrá zpráva (Čermák a Vobecká, 2011). Naproti tomu slovenský zákon č. 448/2008 Sb. o sociálních službách se věnuje problematice KPSS mnohem více. Ukládá povinnost sestavování těchto KPSS i všem obcím a zároveň je zde uvedeno, které základní sociální služby by měly být v tomto plánu obsaženy, což v českém zákoně chybí. Nicméně KPSS v případě velmi malých obcí je značně problematické. Mezi hlavní důvody patří nedostatek odborníků, nedostatek finančních prostředků, nižší vzdělanost místních obyvatel a jejich nezájem a v neposlední řadě kvalita místní samosprávy a její schopnost efektivně fungovat (Bernard, 2011).

1.6 Ostatní komunitní projekty

Mezi ostatní komunitní projekty patří programy rozvoje měst. Jejich cílem je utváření veřejného prostoru v nejbližším okolí. U těchto plánů jde především o bezpečnost, bydlení pro různé skupiny lidí, posílení sousedské soudržnosti, podpoření veřejného života na veřejných prostranstvích a to dle potřeb různých skupin (Šťastná, 2016).

V České republice jde především o programy Místní agenda 21 a Zdravé město. Program Místní agenda 21 se zabývá trvale udržitelným rozvojem obce, kdy jsou sestavovány strategické plány rozvoje s cílem přispět ke zlepšení kvality života místních obyvatel. V programu Národní síť Zdravých měst České republiky se sdružují právě města, pro která jsou principy udržitelného rozvoje zásadní a která se těmito principy řídí (Čermák a Vobecká, 2011).

2 Charakteristika procesu zpracování komunitních plánů

Obce by měly být připravené na možné situace v sociálních oblastech, aby mohly, v případě, že nastanou, rychle a vhodně reagovat. A to je právě jeden z důvodů, proč je důležité, aby každá obec plánovala sociální služby, případně se zúčastnila tohoto plánování, pokud probíhá v jejím regionu. To platí i v případě malých obcí, v kterých by bylo neefektivní zřizovat sociální služby, které by poté nemusely být plně využívány. Ale na druhou stranu tyto služby musí být pro občany v těchto obcích dostupné, tzn., obec vybírá poskytovatele těchto služeb v nejbližších městech či obcích s rozšířenou působností, kam je možné, aby se dostali i ti občané, kteří nevlastní dopravní prostředek, tudíž musí tu být možnost využít místní autobusovou či železniční dopravu (Matoušek, 2011). S těmito poskytovateli by obec měla mít předjednané smlouvy a zároveň by měla mít vyčleněné finanční prostředky na poskytnutí nejn nutnějších služeb (Hloušek, 2008).

2.1 Účastníci KPSS

Pilát (2015) uvádí ve své knize, že hlavním aspektem procesu komunitního plánování je účast tzv. **triády**, tedy všech, kterých se toto plánování týká, ať už zadavatelů, poskytovatelů i uživatelů. Tito účastníci spolupracují za účelem vzniku určitého plánu, který bude přínosný pro všechny, především ale bude odpovídat potřebám občanů neboli uživatelů.

Zadavatelé, kteří se tohoto procesu plánování zúčastňují, jsou ti, kteří jsou odpovědní za zajišťování sociálních služeb, tudíž jsou to především obce a kraje. Zde by bylo dobré uvést, že je důležité, jak bylo uvedeno výše, aby toto plánování sociálních služeb bylo ve shodě s potřebami obyvatel této obce nebo kraje, tudíž finanční prostředky, které zadavatelé na tyto sociální služby vynakládají, byly vynakládány opravdu účelně.

Poskytovatelé jsou ti účastníci KPSS, kteří tyto sociální služby nabízejí a poskytují. Ať už se jedná o neziskové organizace, fyzické osoby či jiné poskytovatele. Jejich účast je velmi důležitá a to z důvodu, že tímto způsobem zjišťují o jaké služby je v té dané komunitě zájem, tzn., jaké potřeby v sociální oblasti mají občané těchto komunit.

A posledními, zřejmě nejdůležitějšími účastníky tohoto plánování, jsou **uživatelé** těchto sociálních služeb. Stručně řečeno se jedná o občany, kteří jsou určitým způsobem znevýhodněni (např. na trhu práce) či se nacházejí v nepříznivé životní situaci a tyto služby by jim v této situaci měly pomoci. Jejich účast v tomto procesu je přínosná i z toho důvodu, že oni jsou ti, kteří tyto služby hodnotí, především jejich kvalitu a dostupnost. Ostatní účastníci se od nich navíc dozvídají, které služby v nabídce postrádají, a tudíž podle toho mohou nabídku sociálních

služeb aktualizovat. Mimo těchto účastníků se tohoto procesu plánování mohou účastnit i další subjekty, kterých se poskytování sociálních služeb týká, což jsou např. odborníci, úřady, zdravotnická zařízení, zaměstnavatelé apod. (Pilát, 2015).

2.2 Principy KPSS

Hlavním cílem KPSS je plánování sociálních služeb, které jsou v dané obci potřebné a které vychází z místních zdrojů, tudíž každé toto plánování je originální. Přesto jsou v rámci plánování dodržovány stejné principy a zásady.

Mezi nejdůležitější principy patří podle Topolovského (2004) tyto:

- partnerství, spolupráce a zapojování místních obyvatel do KPSS, tzn. účast co nejširšího okruhu lidí, kterých se KPSS dotýká a jejich vzájemná spolupráce; zároveň by mělo být splněno, že názory, přání, potřeby a cíle všech mají stejnou váhu,
- potřeby a priority stanovují obyvatelé obce, tudíž ti, kteří budou tyto služby využívat; tím dochází k tomu, že v komunitním plánu se objevují pouze ty služby, které jsou opravdu potřebné,
- nejdůležitější není zpracování komunitního plánu, naopak celý průběh KPSS je stejně důležitý; je to z důvodu, že toto plánování je cyklické a mělo by být realizováno tak, aby bylo možné zachovat jeho návaznost v příštích letech,
- do komunitního plánu není možné ihned zakomponovat všechna přání a očekávání; nejdříve se proto zpracovávají potřeby, které jsou prioritní a na které je dostatek zdrojů a při dalším KPSS jsou zahrnuty další potřeby, čímž dochází k postupnému zlepšování situace; z tohoto důvodu je důležitý kompromis zúčastněných; možnost otevřeně vyjádřit svůj názor, ale zároveň se umět dohodnout na nejvhodnějším řešení, které odpovídá zdrojům, které jsou k dispozici.

2.3 Proces KPSS

Proces KPSS je cyklický, což znamená, že se určité úkoly, témata a kroky po určité době opakují a znovu zpracovávají s ohledem na novou úroveň vývoje v sociální oblasti (Havlík a Skříčková, 2007). Mezi nejdůležitější kroky při procesu KPSS patří:

- stanovení a formulování poslání a cílů KPSS,
- získání politické podpory v dané obci,
- vytvoření organizační struktury,
- popis situace v obci, týkající se sociálních potřeb,

- určení cílů, priorit a opatření,
- zpracování komunitního plánu a jeho zveřejnění,
- sledování a vyhodnocení plnění plánu (Sedláková, 2008).

Koordinaci celého procesu zajišťuje buď přímo zaměstnanec obce, nebo obec může tímto pověřit vybranou nestátní neziskovou organizací (Sedláková, 2008).

2.3.1 Fáze KPSS

Proces KPSS je nejčastěji popisován prostřednictvím modelu fází. Tento model určuje, jak se má postupovat při zpracování komunitních plánů, co se v které fázi děje a jak na sebe jednotlivé fáze navazují (Havlík a Skříčková, 2007). Nicméně tento model je pouze orientační, navíc se v různých zdrojích tyto fáze liší, tudíž je na účastnících KPSS, aby si tento proces přizpůsobili dle vlastních možností a cílů.

Havlík a Skříčková (2007) uvádějí tyto fáze:

1. **Fáze - Zjišťování zdrojů pro plánování a zajišťování sociálních služeb** - v první fázi je důležité správné vymezení potřebných zdrojů, jejich zjištění a zajištění. Tyto zdroje je vhodné rozdělit na zdroje personální (uživatelé, poskytovatelé, zadavatelé i široká veřejnost), zdroje informační (údaje potřebné pro plánování a zdroje, pomocí nichž bude informována veřejnost o KPSS), zdroje finanční (zdroje určené na proces KPSS, ale i na poskytování určitých sociálních služeb a zdroje materiální (prostory pro schůze účastníků a ostatní materiální vybavení). Dalším krokem je u těchto výše rozdělených zdrojů zjistit dostupnost a v případě, že jsou potřebné a nejsou k dispozici, je nutné vytvořit plán jejich zajištění.
2. **Fáze - Vytváření organizačních struktur** - KPSS klade důraz na zapojení všech účastníků, kterých se toto plánování týká, z tohoto důvodu je nutné vytvořit organizační strukturu ze zástupců tzv. triády. Organizační struktura je popsána níže.
3. **Fáze - Informování a zapojování veřejnosti do procesu KPSS** - jedním z principů komunitního plánování je zapojení širokého okruhu lidí a jejich informování o průběhu KPSS. Důležité v této fázi je především zajistit přístup lidí k informacím, aktivně je informovat a komunikovat s nimi. V této části je možné využití dotazníků, anket, veřejných setkání apod.
4. **Fáze - Popis aktuální sociální situace v obci** - slouží jako zdroj informací pro vytváření komunitního plánu. Tento popis vychází z demografických dat, z mapování sociálních služeb a jejich poskytovatelů apod. Vhodné v této fázi je vytvoření databáze

poskytovatelů sociálních služeb a tuto databázi zveřejnit (např. na internetových stránkách obce, v místním zpravodaji), aby veřejnost byla informována o dostupných sociálních službách a měla možnost se k této databázi vyjádřit. Tak je možné také zjistit, které sociální služby jsou potřeba, ale v databázi chybí.

5. **Fáze - Zjišťování potřeb uživatelů sociálních služeb** – vychází z aktivního zjišťování potřeb jednotlivých účastníků. Tyto údaje jsou velmi důležité pro další postup vytváření komunitního plánu, protože bez těchto znalostí není možné identifikovat problémy v sociální oblasti a tím pádem efektivně naplánovat zlepšení aktuální situace. Údaje je možné zjistit např. pomocí dotazníků, anket, veřejných setkání, skupinovými rozhovory apod.
6. **Fáze - Odstraňování překážek při zapojování účastníků KPSS** - při zapojování jednotlivých účastníků do KPSS se objevuje celá řada překážek, která ztěžuje tento proces. Důležité je tedy v této fázi tyto překážky identifikovat a snažit se je průběžně řešit. Mezi tyto překážky je možné zařadit fyzické překážky (např. neexistence bezbariérových míst pro setkávání účastníků), komunikační bariéry (např. u cizinců či u osob, které z důvodu zdravotního znevýhodnění používají k dorozumívání jiné komunikační prostředky) a problém zapojení určitých kategorií lidí do KPSS (např. děti, bezdomovci, drogově závislí apod.).
7. **Fáze - Postup od vize k plánu** - v této fázi je důležité převést představy o budoucí situaci v sociální oblasti do konečného plánování sociálních služeb. Tyto představy neboli vize je možné charakterizovat jako popis současné situace a pohledu do budoucnosti a jak této budoucnosti dosáhnout. Zde je důležité uvědomit si, že není možné dosáhnout cílů najednou, tudíž je vhodné při každém plánování zvolit priority a tak se postupně blížit k ideálnímu stavu.
8. **Fáze - Vyhodnocování efektivity plánu sociálních služeb** - tato fáze nastupuje po zhotovení komunitního plánu a jejím nejdůležitějším cílem je navrhnout takový systém, který bude monitorovat a hodnotit naplňování plánu. Správně zvolený systém informuje řídicí skupinu o tom, zda se realizace plánu shoduje s původním plánem. Získané informace z monitorování lze využít pro další plánované období.

Jiný postup uvádí ve své knize např. Zatloukal (2008), podle kterého KPSS probíhá cyklicky v pěti základních fázích. Jsou to tyto fáze:

1. **Přípravná fáze** - v první fázi jde o činnosti, které předcházejí započetí KPSS. Jejím hlavním úkolem je připravit prostředí pro realizaci KPSS. Patří sem vznik iniciační

skupiny, která realizuje první kroky přípravy procesu. Dále projednávání vizí, cílů, zajištění zdrojů pro KPSS, informování a zapojování veřejnosti, vytvoření organizační struktury a zpracování časového plánu prací.

2. **Analytická fáze** - v této fázi dochází ke sběru dat, která jsou pro další plánování potřebná. Lze k tomu využít řadu metod a je na účastnících KPSS, které zvolí pro vlastní plánování. Především je potřebné získat data o obyvatelích obce, o poskytovatelích sociálních služeb a o finančních zdrojích.
3. **Fáze plánovací** - v této fázi vzniká návrh komunitního plánu, následuje jeho zveřejnění a po zpracování připomínek je vytvořena finální verze plánu, která je předložena ke schválení zastupitelstvu obce případně radě obce. Návrhem plánu se zabývají pracovní skupiny, které by v této fázi měly vystupovat jako týmy a společně jednat za účelem dosažení stanovených cílů.
4. **Fáze implementace plánu** - v této fázi dochází k realizaci komunitního plánu. Důležité je především naplňování stanovených cílů a opatření, pracovat s riziky, vyhodnocovat a napravovat případné nedostatky procesu KPSS.
5. **Fáze hodnocení** - poslední fází je monitorování a hodnocení realizace komunitního plánu. Dochází ke zjištění, zda realizace KPSS přinesla očekávané pozitivní změny v sociální oblasti (např. zlepšení dostupnosti služeb, větší spokojenost uživatelů či vyšší kvalita služeb).

2.3.2 Organizační struktura

V prvních fázích procesu KPSS, jak je uvedeno výše, je pro obec důležité správně vymezit postavení jednotlivých účastníků, tzn. zvolit takovou organizační strukturu, která by odpovídala stanoveným cílům a možnostem obce.

Dle Flégra (2007) zastupitelstvo a rada obce vystupují jako zadavatelé sociálních služeb a komunitní plán schvalují, tudíž v organizační struktuře se nachází v horní části. Dále je sestavena řídicí skupina, která odpovídá za proces plánování. V této skupině by měli být zastoupeni vedoucí pracovních skupin, zástupce obce a případně další členové z tzv. triády. Mezi hlavní úkoly řídicí skupiny patří vyhodnocení současných podmínek pro KPSS, zpracování zadání KPSS, příprava plánu prací a návrh dalších článků organizační struktury, což jsou především pracovní skupiny. Tyto pracovní skupiny jsou základními jednotkami organizační struktury a KPSS se bez nich neobejde (Sedláková, 2008). Definují potřeby, cíle a opatření, pomocí nichž vytvoří plán pro určité cílové skupiny uživatelů sociálních služeb. Z tohoto důvodu je vhodné pracovní skupiny členit právě dle skupin uživatelů se stejnou

sociální potřebou, např. senioři, osoby se zdravotním postižením, rodina, děti a mládež apod. Pokud má rada obce zřízenou komisi pro sociální věci, je dobré jí také do KPSS zapojit (Flégr, 2007).

Na níže uvedeném obrázku je naznačena možná organizační struktura KPSS, která je pouze výchozím modelem a je na rozhodnutí obce, aby si organizační strukturu přizpůsobila dle svých představ.

Obrázek 1: Základní model organizační struktury KPSS

Zdroj: dle Flégra (2007)

2.3.3 Analýza sociálních potřeb obce

K odhadnutí aktuální potřeby sociálních služeb místních obyvatel se používá analýza sociálních potřeb. Informace, které obec potřebuje, jsou dvojího typu a to statistické tzv. tvrdé (např. údaje o populaci) a sociologické tzv. měkké (např. údaje o očekáváních a postojích uživatelů). Tyto informace jsou důležité především pro definování nejvhodnějších sociálních služeb a v neposlední řadě i pro určení reálných finančních potřeb (Matoušek, 2013).

Obec tyto informace získává sociálně demografickou analýzou a dotazníkovým šetřením. Pomocí těchto metod obec zjišťuje, co je pro její obyvatele typické a čím se naopak odlišují od celostátního průměru a tyto poznatky využívá pro své rozhodování (Matoušek, 2013).

„Sociálně demografickou analýzu lze vymezit jako metodu k poznávání a popisování sociálních jevů v obci v určitém čase a to na základě rozboru demografických ukazatelů a s využitím všech dostupných statistických a demografických informací a sociologických metod a postupů. Její součástí by měla být i prognóza demografického vývoje a srovnání s celostátními ukazateli a

s obecně platnými normativy potřeb jednotlivých typů sociálních služeb“ (Matoušek, 2013, str. 307).

Informace o demografické struktuře a jejím vývoji v určité obci, kde bude KPSS realizována jsou důležité z důvodu, že současné i budoucí potřeby sociálních služeb jsou závislé mimo jiné právě na věkové struktuře místních obyvatel (Bernard, 2011).

Při shromažďování informací, které obec potřebuje k vlastní analýze, může využít různé zdroje. Dle Matouška (2013) patří mezi nejdůležitější tyto zdroje:

- Český statistický úřad (dále jen ČSÚ), kde jsou k nalezení údaje pro zpracování demografické situace,
- vlastní evidence či statistické výkazy, případně evidence z krajských úřadů,
- Úřad práce, kde jsou údaje o zaměstnanosti,
- Okresní správa sociálních věcí, kde jsou data např. o občanech v důchodovém věku či o občanech v nepříznivé sociální situaci apod.

Zjištění skutečných sociálních potřeb je možné také pomocí dotazníkového šetření mezi uživateli. „Tato možnost patří mezi časově, finančně i personálně málo nákladné. Navíc umožňuje získat údaje od mnoha osob, ale je vhodné využít ho v situacích, kdy je dostatek informací o zkoumaném problému a je potřebné tyto informace buď potvrdit, nebo vyvrátit“ (Havlík a Skřičková, 2007, M5 str. 11). Nicméně zde nastává problém jak správně zvolit otázky, aby výsledky nebyly zkreslené. Dalším problémem může být nízká návratnost vyplněných dotazníků.

2.3.4 Komunitní plán

Jedním z cílů KPSS je vytvořit komunitní plán, tedy „dokument, který je výsledkem procesu KPSS, tedy aktivního zjišťování potřeb místních obyvatel a hledání nejvhodnějších způsobů uspokojování těchto potřeb s využitím dostupných zdrojů. Obsahem plánu je popis a analýza potřeb a zdrojů, které jsou k dispozici, proces zajišťování a rozvoje sociálních služeb, povinnosti jednotlivých účastníků, způsoby kontroly a způsoby vyhodnocování plnění plánu“ (Sedláková, 2008, str. 35).

Vasková a Žezula (2002, str. 7 - 8) jsou, co se týče obsahu komunitního plánu, konkrétnější. Ten by měl obsahovat:

- popis a analýzu existujících zdrojů, což jsou v tomto případě poskytovatelé sociálních služeb a to státních i nestátních,

- statistické, sociologické, demografické údaje o obyvatelích obce,
- popis a analýza přání a potřeb obyvatel v sociální sféře,
- stanovení priorit a budoucího rozvoje služeb,
- časový plán prací při zpracování a realizování plánu a stanovení zásad, které je třeba při zpracování a naplňování plánu dodržet,
- stanovení odpovědnosti a závazků jednotlivých účastníků, tzn., jakým způsobem budou jednotliví účastníci zapojeni do vytváření a naplňování komunitního plánu,
- způsob sledování a vyhodnocování komunitního plánu.

Po zpracování komunitního plánu je důležité seznámit veřejnost s jeho obsahem, dát dostatek času se k němu vyjádřit a po zpracování možných připomínek ho předložit ke schválení zastupitelstvu, případně radě obce (Havlík a Skříčková, 2007).

Komunitní plán je většinou vytvořen na dobu několika let a poté se celý proces KPSS cyklicky opakuje. Vhodné je tvořit tzv. akční plány, které jsou krátkodobějšího charakteru (většinou na 1 rok). Akční plány vycházejí ze schváleného komunitního plánu a aktuálních potřeb v sociální sféře.

2.4 Přínosy a rizika KPSS

Každé plánování přináší určité přínosy, ale bohužel i rizika. Dle Topolovského (2004) patří mezi přínosy KPSS tyto níže uvedené:

- **finanční prostředky jsou vynakládány efektivně**, tzn. jen na ty sociální služby, které jsou v souladu se skutečnými potřebami,
- **radnice je vnímána jak partner**, z důvodu, že všichni účastníci se podílejí na rozhodování a tím se posiluje pocit sounáležitosti s komunitou,
- zapojením veřejnosti do KPSS dochází k tomu, že se toto plánování stává **transparentní**,
- **společná setkávání, diskuze a spolupráce** všech účastníků přináší nové nápady, argumenty, dochází ke zpětné vazbě,
- tím, že se obyvatelé obce podílejí na KPSS, lze vytvořit **system sociálních služeb** podle skutečných potřeb a v odpovídající kvalitě.

Dle Králové a Rážové (2012) se KPSS ukáže pro obce přínosné například v situaci, kdy zájemce o poskytnutí sociální služby sám tuto službu nevyhledal nebo mu nebylo umožněno, ať už z jakéhokoliv důvodu, uzavřít smlouvu s poskytovatelem té dané sociální služby, a tato situace

by ohrozila jeho život či zdraví, je právě obec dle zákona o sociálních službách povinna zajistit této osobě poskytnutí potřebné sociální služby. Což vede v případě existence komunitního plánu sociálních služeb k rychlému jednání, právě z důvodu, že obec je již na tyto situace připravena.

Mimo přínosů při KPSS existují i určitá rizika. Dle Matouška (2011) to mohou být tyto:

- zadavatelé sociálních služeb, což jsou v tomto případě obce, mohou vystupovat při tvorbě KPSS autoritářsky a to především z důvodu, že mají jiné priority než ostatní účastníci, tzn., nemusí mít vůči ostatním účastníkům přátelský postoj,
- poskytovatelé naopak usilují o rozvoj právě té jejich služby a to bez ohledu na to jaká je skutečná potřeba cílových skupin,
- uživatelé mohou mít problémy s prosazováním svých vlastních potřeb,
- a v neposlední řadě existují tzv. potenciální uživatelé, kteří nemají zájem se KPSS zúčastnit, tudíž se o potřebách těchto skupin ostatní účastníci nedozví, nebo jen s velkými obtížemi; tím pádem se s jejich potřebami v komunitním plánu nepočítá; jedná se především o drogově závislé, bezdomovce, týrané děti apod.

Také je problém a to především v menších městech či obcích najít aktivní a motivované zástupce, kteří by reprezentovali cílové skupiny sociálních potřeb (Bernard, 2009).

2.5 Financování komunitních plánů obce

Ohledně financování komunitních plánů mají obce na výběr z více možností. Jednou z nich je financování z vlastních ekonomických aktivit, kterými si obce zvyšují finanční zdroje. V současné době je tato možnost financování obcí velice aktuální a to z důvodu omezených finančních prostředků veřejného sektoru. Jednotlivé obce pomocí zapojení do ekonomických činností, které zvyšují místní rozpočty, pomáhají tyto problémy řešit (Toth, 2014).

Další možností je partnerství veřejného a soukromého sektoru, neboli tzv. metoda PPP. Tato metoda je sice velmi využívána v Evropských zemích, bohužel v České republice je to právě naopak, a to zřejmě z důvodů neznalosti této metody a nedostatečným zájmem jak soukromého tak veřejného sektoru o tuto spolupráci. Dle Provazníkové (2015) jde o situace, kdy veřejný a soukromý sektor spolupracuje při přípravě, výstavbě a provozování určitých typů objektů, které jsou ve veřejném zájmu, případně slouží k poskytování některých veřejných služeb. Nejčastěji se jedná o projekty v dopravě, vodním hospodářství, zdravotnictví, vzdělávání a kultury.

Dále obce velmi často využívají k financování i cizí kapitálové zdroje, jako jsou například úvěry nebo emise komunálních obligací a to i přesto, že jsou velmi drahé. Nejvíce jsou využívány právě k aktivitám, které souvisejí s místním rozvojem.

Předchozí možnosti vždy nestačí na pokrytí obecních výdajů, které souvisejí s realizací plánů obce. Tudíž další možností, která je obcemi hojně využívána, je financování pomocí dotací. Bohužel tato možnost je v některých případech riziková, což si obce neuvědomují. Jsou to především případy, kdy dotace je vázána na nějaký konkrétní účel, který ale pro obce není v rámci dlouhodobé udržitelnosti vhodný. Příkladem může být využití dotace na projekt, který obce v budoucnu budou mít problém z vlastních zdrojů financovat (např. cyklostezky, aquaparky apod.), což povede k dalšímu zadlužování obcí. Nicméně dotace či dotační tituly mohou vhodně doplnit vlastní příjmy obce, pokud jsou použity rozumně a to v případech, kdy jsou v souladu s potřebami této obce (Toth, 2014).

Financování KPSS

Naopak komunitní plánování sociálních služeb je financováno především z dotací. A to v současné době z prostředků Evropského sociálního fondu, z operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a ze státního rozpočtu, kdy jde například o dotace z kapitoly všeobecná pokladní správa, která financuje právě činnosti z oblasti sociálních služeb, ale i podporu rozvoje regionálního školství, dopravní infrastruktury apod. (Provazníková, 2015).

3 Analýza komunitních plánů vybraných obcí

Výstupem KPSS je komunitní plán sociálních služeb, tedy dokument, který obsahuje informace o průběhu komunitního plánování včetně popisu situace v sociální oblasti, výsledků analýz apod. Nejdůležitější částí jsou především cíle, opatření a aktivity, které by měly pomoci řešit situaci ohledně zjištěných potřeb cílových skupin v daném období.

Tato kapitola se zabývá analýzou komunitních plánů měst Chrudim a Nového Jičína a jejich financováním. Tato města byla zvolena z důvodu, že jsou, co se týče počtu obyvatel, srovnatelná. Jejich komunitní plány budou stručně rozebrány a poté porovnány.

3.1 KPSS ve městě Chrudim

Chrudim je město střední velikosti, které leží v Pardubickém kraji, 10 km od krajského města Pardubice. Rozkládá se na 3 315 ha plochy. Na území města žije v současné době kolem 23 000 obyvatel.

Město má velice dobrou občanskou vybavenost. Nachází se zde šest mateřských škol, čtyři základní školy, speciální základní škola a základní umělecká škola. Dále ve městě působí Dům dětí a mládeže Chrudim. Nachází se zde nemocnice se 476 lůžky a tři domy s pečovatelskou službou. Celé území města je pokryto sítí ordinací praktických i odborných lékařů.

Projekt KPSS Chrudim byl zahájen v roce 2006 a to za účelem vytvoření spolehlivé a účelné sítě sociálních služeb (www.chrudim.eu/).

Výdaje města na KPSS

Níže uvedená tabulka č. 2 obsahuje výdaje města Chrudim. Jsou to celkové výdaje, výdaje týkající se odboru sociálních věcí, do kterého toto komunitní plánování spadá a výdaje určené přímo na KPSS v určitém roce. Ve čtyřech sloupcích jsou postupně uvedeny výdaje v letech 2015 – 2017 a návrh výdajů v roce 2018.

Tabulka 2: Výdaje města Chrudim v letech 2015 - 2017 a návrh na rok 2018 (v tis. Kč)

	2015	2016	2017	Rozpočet na rok 2018
Výdaje na KPSS	56,50	45,91	58,00	60,00
Výdaje - odbor sociálních věcí	20 228,65	19 766,69	26 847,70	21 856,00
Celkové výdaje města	447 809,74	452 155,67	497 848,00	472 434,80

Zdroj: vlastní zpracování dle (<http://www.chrudim.eu/>)

Dle tabulky č. 2 činily skutečné výdaje na **KPSS** v roce 2017 58 tisíc Kč, což znamená, že oproti roku 2015 a 2016 výdaje vzrostly. V roce 2018 se v návrhu počítá také se zvýšením

těchto výdajů a to na 60 tisíc Kč. Tudíž lze konstatovat, že výdaje na KPSS stále rostou (mimo rok 2016, kdy byl zaznamenán pokles těchto výdajů).

Výdaje v roce 2017 týkající se **odboru sociálních věcí** činily 26 847,7 tisíc Kč, oproti sledovaným roků 2015 a 2016 výdaje opět vzrostly. V roce 2018 se počítá se snížením těchto výdajů na 21 856 tisíc Kč. V těchto výdajích jsou započítány i výdaje na KPSS, které činily v letech 2015 – 2017 pouhých 0,22 % - 0,28 % z těchto výdajů. Zbýlých 99,72 % - 99,78 % výdajů se týká buď částek přímo na poskytování sociálních služeb, dotací pro poskytovatele apod.

Celkové výdaje města Chrudim v letech 2015 - 2017 činily 447 809,74 tisíc Kč - 497 848 tisíc Kč, tudíž výdaje týkající se odboru sociálních věcí tvořily 4,37 % - 5,4 % z těchto celkových výdajů. V tomto intervalu se pohybuje i návrh výdajů v rozpočtu na rok 2018, kdy výdaje týkající se odboru sociálních věcí ve výši 21 856 tisíc Kč tvoří 4,63 % z celkových výdajů na tento rok, které jsou plánovány ve výši 472 434,8 tisíc Kč. Dle tohoto se počítá v roce 2018 s poklesem, jak celkových výdajů, tak výdajů na odbor sociálních věcí, ve srovnání s těmito výdaji v roce 2017.

Akční plán na rok 2017

Na analýzu je použit akční plán na rok 2017, který je součástí střednědobého komunitního plánu sociálních služeb na období 2016-2019. Tento střednědobý komunitní plán je k nahlédnutí na Městském úřadě města Chrudim, nicméně je téměř shodný s tímto akčním plánem na rok 2017. Akční plán na rok 2017 je, na rozdíl od střednědobého komunitního plánu na období 2016-2019, k nalezení na internetových stránkách města Chrudim. Rozdělen je do čtyř oblastí, kdy každou oblast zpracovává jedna pracovní skupina. Jsou to tyto oblasti (www.chrudim.eu/):

1. Oblast péče o osoby se zdravotním postižením včetně mentálního postižení, seniory a osoby dlouhodobě duševně nemocné
2. Oblast péče o rodinu, děti a mládež
3. Oblast péče o osoby ohrožené závislostmi, nepřizpůsobivé, minority, osoby v krátkodobé sociální krizi, nezaměstnané
4. Projekty a služby zasahující do více skupin

Tabulka 3: Zjednodušený akční plán na rok 2017 města Chrudimi

Oblast	Priority	Opatření	Aktivity	Realizátoři	Financování projektů
1.	Cíl 1.	7	10	5	18 791 842,00 Kč
	Cíl 2.	1	5	2	5 521 300,00 Kč
	Cíl 3.	7	9	1	4 439 900,00 Kč
	Cíl 4.	9	22	4	79 560 000,00 Kč
	Cíl 5.	1	7	1	3 400 000,00 Kč
2.	Cíl 1.	7	26	4	8 847 410,00 Kč
	Cíl 2.	2	17	1	4 204 265,00 Kč
	Cíl 3.	1	2	1	4 074 058,00 Kč
	Cíl 4.	2	6	2	40 000,00 Kč
3.	Cíl 1.	4	6	3	5 213 781,00 Kč
	Cíl 2.	10	58	4	14 308 680,00 Kč
	Cíl 3.	1	3	1	neuveďeno
4.	Cíl 1.	1	1	1	neuveďeno
	Cíl 2.	1	1	1	neuveďeno
	Cíl 3.	4	7	3	2 109 247,00 Kč
	Cíl 4.	2	2	1	440 000,00 Kč
	Cíl 5.	1	5	1	neuveďeno
	Cíl 6.	1	6	1	0,00 Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle (<http://www.chrudim.eu/>)

Obsahem tohoto akčního plánu na rok 2017, který je v tabulce č. 3 velmi zjednodušen (pro přehled jsou zde pouze uvedeny součty jednotlivých položek tohoto plánu), jsou čtyři oblasti, které jsou uvedeny nad tabulkou č. 3. Oblast je vždy vymezena cílovou skupinou, tzn., lidmi, kteří mají podobné sociální potřeby. Pro tyto oblasti jsou stanoveny pracovními skupinami priority neboli cíle, které vycházejí ze zjištěných informací od současných či potenciálních uživatelů a je potřeba řešit je co nejdříve. Pro každou prioritu jsou zvolena jednotlivá opatření a konkrétní aktivity, neboli činnosti, s kterými bude cílů dosaženo. Dále v tomto akčním plánu jsou uvedeni realizátoři, tzn., poskytovatelé sociálních služeb, s jejichž pomocí budou výše uvedené činnosti realizovány a výdaje, které jsou na tyto činnosti stanoveny, včetně zdrojů jejich financování.

Dle tabulky č. 3 je pro tyto oblasti stanoveno celkem 18 cílů, 62 různých opatření a 193 aktivit, kdy např. v oblasti č. 1. pro cíl 1. je definováno sedm opatření, která budou řešena s pomocí pěti poskytovatelů v celkem deseti aktivitách, a město na tyto aktivity vyčlenilo přes 18 milionů Kč.

Naopak dle kapitoly „2.3.4 Komunitní plán“ v tomto akčním plánu chybí popis současné situace v sociální oblasti, sociologické a demografické údaje o obyvatelích tohoto města,

stanovení odpovědnosti a závazků jednotlivých účastníků i způsob sledování a vyhodnocení komunitního plánu. Bohužel tyto informace nejsou uvedeny ani ve střednědobém komunitním plánu na období 2016 – 2019, ze kterého tento akční plán na rok 2017 vychází.

Dále je použita jen část tohoto akčního plánu a to z Oblasti péče o rodinu, děti a mládež (viz tabulka č. 4).

Tabulka 4: Část akčního plánu na rok 2017 města Chrudim

Priorita	Opatření	Aktivity	Realizátoři
4. Poradna pro rodiče	4.1. Provozovat celoročně poradnu pro rodiče a dospívající	4.1.1. Pořádání 2 seminářů "Poznej svého teenagera"	Šance pro tebe, z. s.
		4.1.2. Nabídka seberovojových skupin pro rodiče dospívajících	
		4.1.3. Nabídka osobního poradenství pro rodiče dospívajících	
	4.2. Zajistit rodinnou, partnerskou terapii a psychosociální a sociálně-právní rodinné poradenství	4.2.1. Pokračování v poskytování rodinného, partnerského poradenství a psychoterapie	Poradna pro rodinu Pardubického kraje
		4.2.2. Psychosociální služby, poradenství rodinného systému	
		4.2.3. Sociálně-právní poradenství	

Zdroj: (<http://www.chrudim.eu/>)

V tabulce č. 4 je na ukázkou uvedena jedna priorita z oblasti péče o rodinu, děti a mládež a to již přesně dle tohoto akčního komunitního plánu (pouze s vynecháním financování).

Tato priorita je nazvána „Poradna pro rodiče“, tedy cílem je pomoci rodičům v obtížných situacích, které mohou nastat v souvislosti s jejich dětmi, a to prostřednictvím potřebných informací. První opatření u této priority je „Provozovat celoročně poradnu pro rodiče a dospívající“, kde s pomocí profesionální neziskové organizace Šance pro tebe budou pořádány a nabízeny výše uvedené aktivity. Druhé opatření a to „Zajistit rodinnou, partnerskou terapii a

psychosociální a sociálně-právní rodinné poradenství“ již pomáhá v situacích, kde pouze poradenství nemusí stačit a v případě potřeby je možné ho kombinovat s terapií. Aktivity u tohoto opatření budou poskytovány s pomocí Poradny pro rodinu Pardubického kraje, což je příspěvková organizace Pardubického kraje v oblasti sociálních služeb.

3.2 KPSS ve městě Nový Jičín

Nový Jičín je město střední velikosti, které leží v severovýchodní části České republiky, v Moravskoslezském kraji. Rozkládá se na 4 478 ha plochy. Na území města žije v současné době kolem 24 000 obyvatel.

V tomto městě se nachází sedm mateřských škol, šest základních škol a základní umělecká škola. Dále nemocnice, čtyři sociální zařízení a řada ordinací praktických i odborných lékařů.

Projekt KPSS ve městě Nový Jičín probíhá již více jak 13 let a to od data 25. 11. 2004 (<https://www.novyjicin.cz/>).

Výdaje města na KPSS

Níže uvedená tabulka č. 5 obsahuje výdaje města Nový Jičín. Jsou to celkové výdaje, výdaje týkající se odboru sociálních věcí, do kterého komunitní plánování spadá a výdaje určené přímo na KPSS v určitém roce. Ve čtyřech sloupcích jsou postupně uvedeny výdaje a to v letech 2015-2017 a výdaje z návrhu na rok 2018.

Tabulka 5: Výdaje města Nového Jičína v letech 2015 - 2017 a návrh výdajů na rok 2018 (v tis. Kč)

	2015	2016	2017	Rozpočet na rok 2018
Výdaje na KPSS	259,27	84,85	296,00	380,00
Výdaje - odbor sociálních věcí	14 970,59	15 255,54	17 816,95	18 860,78
Celkové výdaje města	527 092,70	522 271,38	572 536,06	738 350,84

Zdroj: vlastní zpracování dle (<https://www.novyjicin.cz/>)

Dle tabulky č. 5 činily skutečné výdaje na **KPSS** v roce 2017 celkem 296 tisíc Kč, což znamená, že oproti roku 2015 i 2016 tyto výdaje vzrostly, oproti roku 2016 dokonce více než třikrát. V návrhu rozpočtu na rok 2018 se také počítá s růstem těchto výdajů. Tudíž výdaje na KPSS v těchto sledovaných letech stále rostou (mimo rok 2016, kdy byl zaznamenán výrazný pokles).

Výdaje v roce 2017 týkající se **odboru sociálních věcí** činily 17 816,95 tisíc Kč. Oproti letům 2015 a 2016 tyto výdaje vzrostly. I v roce 2018 se počítá se zvýšením těchto výdajů a to na 18 860,78 tisíc Kč. V těchto výdajích jsou započítány i výdaje na KPSS, které v uvedených letech činily pouhých 0,56 % - 2 % z těchto výdajů. Zbýlých 98 % - 99,44 % výdajů se týká částek přímo na poskytování sociálních služeb, dotací pro poskytovatele apod.

Celkové výdaje města Nový Jičín v letech 2015 - 2017 činily 527 092,70 tisíc Kč – 572 536,06 tisíc Kč, tudíž výdaje týkající se odboru sociálních věcí tvořily 2,84 % - 3,11 % z těchto celkových výdajů. V roce 2018 jsou v návrhu rozpočtu uvedeny celkové výdaje ve výši 738 350,84 tisíc Kč a výdaje týkající se odboru sociálních věcí ve výši 18 860,78 tisíc Kč, které by činily 2,55 % z těchto celkových výdajů. Tudíž lze konstatovat, že se počítá s růstem, jak celkových výdajů, tak výdajů na odbor sociálních věcí ve srovnání s těmito výdaji v roce 2017.

Střednědobý komunitní plán sociálních služeb na období 2016 – 2019

Na analýzu je v tomto případě použit střednědobý komunitní plán sociálních služeb na období 2016 – 2019, který je k nalezení na internetových stránkách města. Tento v pořadí již třetí tzv. Komunitní plán rozvoje sociálních služeb a služeb souvisejících města Nový Jičín byl zpracován v rámci projektu „Vytvoření efektivního systému sociálních služeb v Novém Jičíně prostřednictvím komunitního plánování“, který je spolufinancován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu ČR. Tento komunitní plán je rozdělen dle pracovních skupin, které se zabývají určitou cílovou skupinou. Jsou to tyto pracovní skupiny (<https://www.novyjicin.cz/>):

1. Pracovní skupina pro sociální začleňování
2. Pracovní skupina péče o handicapované
3. Pracovní skupina péče o seniory
4. Pracovní skupina péče o rodinu.

Tabulka 6: Zjednodušený střednědobý plán na období 2016 - 2019 města Nový Jičín

Oblast	Priority	Opatření	Aktivity	Realizátoři	Financování projektů
0.	Cíl 1.	3	3	3	neuveďeno
	Cíl 2.	3	5	10	172 000,00 Kč
	Cíl 3.	2	2	2	nelze vyčíslit
	Cíl 4.	2	4	3	nelze vyčíslit
1.	Cíl 5.	2	2	3	neuveďeno
	Cíl 6.	1	1	2	neuveďeno
	Cíl 7.	1	1	1	nelze vyčíslit
2.	Cíl 8.	2	2	1+NNO	175 000,00 Kč
	Cíl 9.	2	2	2	1 160 000,00 Kč
3.	Cíl 10.	4	4	NNO a jiné	930 000,00 Kč
	Cíl 11.	2	2	2	1 142 000,00 Kč
4.	Cíl 12.	3	7	2+NNO	200 000,00 Kč + další
	Cíl 13.	2	2	1+NNO	dle realizace
	Cíl 14.	1	1	1	nelze vyčíslit

Zdroj: vlastní zpracování dle (<https://www.novyjicin.cz/>)

Tento střednědobý komunitní plán města Nový Jičín je propracovaný dokument, který se na 69 stránkách a v celkem šesti kapitolách podrobně věnuje tématu KPSS. V úvodu nechybí stručná charakteristika komunitního plánování, včetně popisu základních principů a cílů, což je velmi vhodné pro širokou veřejnost, která se s pojmem komunitní plánování teprve seznamuje. Dále navazuje popis KPSS v Novém Jičíně, včetně nákresu organizační struktury, informací z minulosti i hodnocení dosavadního komunitního plánu z předchozího období 2012 – 2015. Další důležitou částí jsou demografické a sociální údaje, kdy v několika tabulkách a grafech je přiblížena demografická struktura obyvatel tohoto města, počty osob, kterým náleží příspěvek na péči nebo počty osob se zdravotním postižením. Nechybí údaje o počtu nezaměstnaných osob ve městě, nesvéprávných osob či údaje o sociálně vyloučených lokalitách. Všechny tyto výše uvedené údaje jsou velmi důležité při stanovení cílů a opatření potřebných k vytvoření komunitního plánu.

Následují základní údaje o síti sociálních služeb, tzn., přehled všech druhů poskytovaných sociálních služeb, včetně poskytovatelů na území tohoto města i SWOT analýzy této stávající sítě sociálních služeb.

A konečně další část je zaměřena přímo na komunitní plán, který je zobrazen v tabulce č. 6. Obsahem tohoto střednědobého komunitního plánu, který je v tabulce č. 6, stejně jako u předešlého města Chrudim, velmi zjednodušen (pro přehled jsou zde pouze uvedeny součty jednotlivých položek tohoto plánu) jsou čtyři oblasti, které jsou uvedeny nad tabulkou č. 6. Oblast je vymezena pracovní skupinou, která se zabývá určitou cílovou skupinou, což jsou uživatelé, kteří mají podobné sociální potřeby. Kromě těchto čtyř oblastí je zde jedna oblast navíc a to tzv., průřezová (v tabulce označena jako oblast 0.), ta řeší problémy, které jsou společné pro více pracovních skupin, tudíž se mohou týkat všech oblastí.

Stejně jako u výše uvedeného města Chrudim jsou u každé oblasti definovány cíle, neboli priority, které by měly být řešeny co nejdříve a pro tyto cíle jsou stanoveny opatření a konkrétní aktivity. Tyto cíle definují pracovní skupiny a to dle zjištěných potřeb místních obyvatel. V tomto plánu jsou navíc uvedeny i další informace a to například „cílové skupiny“, tzn., vymezení koho se zpracovávané aktivity týkají, „kritéria hodnocení“, tzn., podle čeho se v průběhu a na konci období bude tento komunitní plán hodnotit a „časový harmonogram aktivit“, tzn., kdy se počítá s realizací těchto činností.

Dle tabulky č. 6 je pro tento komunitní plán, který obsahuje celkem čtyři oblasti, stanoveno celkem 14 cílů, 30 opatření a 38 aktivit, kdy např. v oblasti 3. pro cíl 11. jsou definována dvě

opatření, která budou řešena s pomocí dvou poskytovatelů v celkem dvou aktivitách, a město na tyto aktivity vyčlenilo celkem 1 142 tisíc Kč.

Dále je použita jen část tohoto akčního plánu a to z Oblasti péče o rodinu (viz tabulka č. 7).

Tabulka 7: Část střednědobého plánu na období 2016 - 2019 města Nový Jičín

Cíl	Opatření	Aktivity	Realizátoři
13. Pomoc rodičům po návratu z rodičovské dovolené při nástupu do práce	13.1. Město jako příklad dobré praxe v zaměstnatelnosti matek po rodičovské dovolené vytvoří zkrácené či sdílené úvazky	13.1.1. Zřízení 3-5 zkrácených, sdílených či flexibilních pracovních úvazků vstřícných vůči rodičům malých dětí	Město a jeho příspěvkové organizace
	13.2. Podpora matek na rodičovské dovolené či těsně po ní ve snaze samostatně podnikat	13.2.1. Šířit a podporovat myšlenku podnikatelských inkubátorů (Inkubátor nabízí k užití sdílené kanceláře, kancelářskou techniku, poradenství prostřednictvím kulatých stolů)	NNO typu rodinného centra

Zdroj: vlastní zpracování dle (<https://www.novyjicin.cz/>)

V tabulce č. 7 je uvedena část komunitního plánu z oblasti péče o rodinu a je zde vybrán cíl č. 13, který by měl pomoci řešit problémy rodičů, především matek, při nástupu do práce po skončení rodičovské dovolené. Pro tento cíl jsou stanovena dvě opatření a to č. 13.1. a 13.2. První z těchto opatření se zabývá v současné době velmi aktuálním problémem a to nedostatkem zkrácených či sdílených úvazků pro matky s malými dětmi. Zde si město Nový Jičín stanovilo, že v rámci dobré praxe (čímž by rádo motivovalo i další zaměstnavatele), zřídí na svých úřadech 3 – 5 zkrácených, sdílených či flexibilních pracovních úvazků. Druhé opatření se týká matek s malými dětmi, které chtějí samostatně podnikat. Jedná se jak o matky, které jsou na rodičovské dovolené, tak ty, kterým rodičovská dovolená právě skončila. Cílem tohoto opatření je podpora a pomoc při začátku jejich podnikání. Aktivitou v tomto případě je šířit a podporovat myšlenku tzv. podnikatelských inkubátorů, které je možné definovat jako prostory pro působení začínajících firem.

3.3 Komparace výše uvedených komunitních plánů a jejich financování

Předchozí kapitoly se zabývají KPSS ve městě Chrudim a ve městě Nový Jičín, jejich komunitními plány a to akčním plánem města Chrudim na rok 2017 a střednědobým komunitním plánem města Nový Jičín na období 2016 – 2019. Tato část se zaměří na stručné porovnání těchto komunitních plánů, včetně porovnání výdajů na KPSS i na odbor sociálních věcí, do kterého KPSS spadá. V níže uvedené tabulce č. 8 jsou shrnuty právě tyto výdaje města Chrudim a města Nový Jičín, které jsou pro lepší přehled přepočtené na 1 obyvatele.

Tabulka 8: Výdaje na KPSS, na odbor sociálních věcí a celkové výdaje ve městech Chrudim a Nový Jičín (přepočteno na 1 obyvatele v Kč)

	KPSS			Odbor sociálních věcí			Celkové výdaje města		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Chrudim	2,46	2,00	2,52	879,51	859,42	1 167,29	19 469,99	19 658,94	21 645,57
Nový Jičín	10,80	3,54	12,33	635,65	742,37	785,86	21 962,20	21 761,31	23 855,67

Zdroj: vlastní zpracování dle (<http://www.chrudim.eu/>) a (<https://www.novyjicin.cz/>)

Dle tabulky č. 8 výdaje na **KPSS** v roce 2015 a 2017 byly ve městě Nový Jičín více jak 4x vyšší než ve městě Chrudim. V roce 2016 nebyl rozdíl mezi výdaji jednotlivých měst tak vysoký, nicméně stále město Nový Jičín vynaložilo na komunitní plánování více finančních prostředků. Toto jen dokazuje, že KPSS je pro každou obec či město opravdu specifické. Tento rozdíl může být mimo jiné způsoben např. tím, že určité analýzy, pokud jsou zpracovávány externí firmou, mohou být finančně nákladnější, než když si tyto analýzy zpracovává město samo.

Naopak výdaje týkající se **odboru sociálních věcí** byly v letech 2015 – 2017 vyšší ve městě Chrudim. Tyto výdaje tvořily v těchto letech 2015 – 2017 u města Chrudim 4,37 % - 5,39 % z **celkových výdajů** na jednoho obyvatele a u města Nový Jičín 2,89 % - 3,4 % z **celkových výdajů** na jednoho obyvatele.

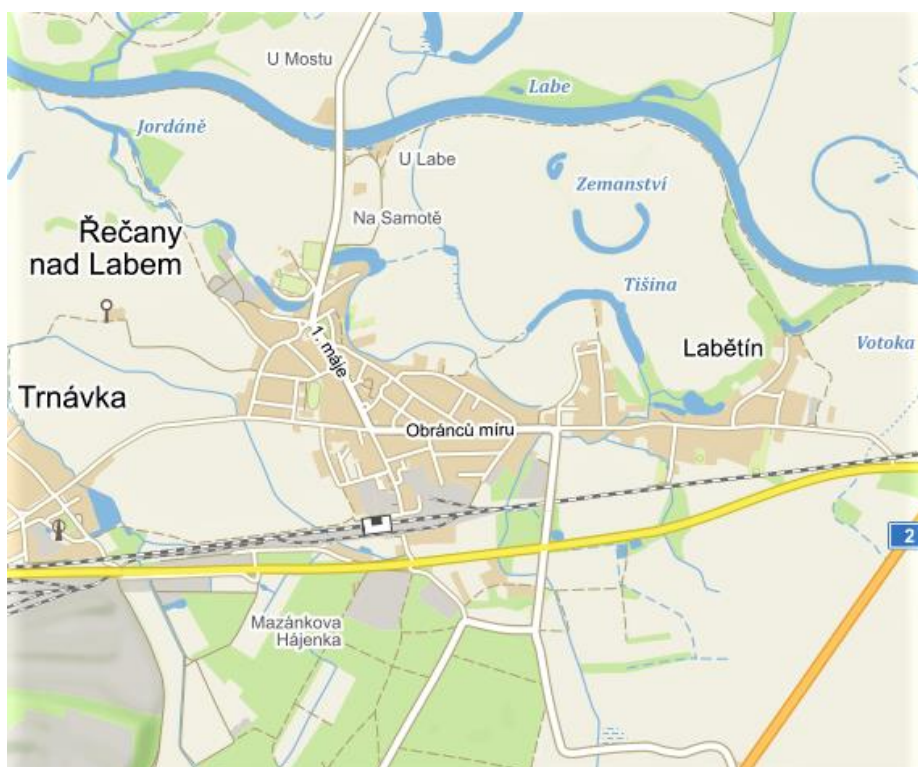
Co se týče obsahu **komunitních plánů** zmíněných měst, jednoznačně propracovanější dokument má město Nový Jičín. Tento dokument neboli komunitní plán splňuje všechny body komunitního plánu dle Vaskové a Žezuly v kapitole 2.3.4 Komunitní plán, tzn., shrnuje vše, co je potřeba pro přiblížení tohoto tématu široké veřejnosti. Pokud je komparace zaměřena přímo na konkrétní oblasti, stanovené cíle a opatření, jsou na tom tato města obdobně. Shodně mají vymezeny čtyři oblasti, které zpracovávají čtyři pracovní skupiny. Město Chrudim má v tomto případě definováno více cílů, opatření i aktivit, s vyššími náklady, čímž je možné vysvětlit vyšší výdaje na odbor sociálních věcí, které jsou uvedeny výše v tabulce č. 8.

4 Vytvoření případové studie pro komunitní plánování dané obce

KPSS je pro každou obec či město specifické a to z důvodu, že demografické a ekonomické podmínky jednotlivých měst a obcí se mohou velice lišit, což samozřejmě ovlivňuje i potřeby sociálních služeb v těchto obcích a městech. KPSS tak reaguje právě na odlišnosti obcí, měst a především skupin a jednotlivců v nich žijících. Tato kapitola se zaměří na obec Řečany nad Labem, ve které toto plánování v současnosti neprobíhá, a naznačí postup, kterým by bylo možné se ubírat, pokud by se obec v nejbližší době pro KPSS rozhodla.

4.1 Charakteristika obce Řečany nad Labem

Obec Řečany nad Labem s částí Labětín leží v Pardubickém kraji, na hlavní železniční trati Praha – Pardubice, necelých 7 km od města Přelouče. Katastrální výměra obce činí 5,51 km². V obci v současné době žije okolo 1 350 obyvatel. Níže na obrázku č. 2 je mapa Řečan nad Labem i s přilehlou částí Labětín v měřítku 1:20 000.

Obrázek 2: Mapa Řečan nad Labem a blízkého okolí

Zdroj: <https://mapy.cz/>

Občanská vybavenost

V obci se nachází obecní úřad, knihovna, obecní dům se zdravotním střediskem (praktický lékař pro dospělé, stomatologická ordinace, dětský lékař a lékárna), pošta, dvě samoobsluhy, malé obchody s potravinami i jiným spotřebním zbožím a pohostinství. Dále základní a mateřská

škola, sportovně – rekreační areál, kde se nachází dvě fotbalová hřiště a hřiště na volejbal či tenis.

Tradice a zvyky

Sem je možné zařadit akce, které posilují místní komunitu. V Řečanech se každoročně pořádají tradiční plesy (např. ples Základní školy, Šibřinky, hasičský ples apod.), Dětský den, rozloučení s prázdninami, pálení čarodějnic, tradiční pouť a posvícení a na závěr roku rozsvícení vánočního stromu. Každé léto je navíc připravena jedna speciální akce, v posledních letech to byl např. turnaj „Souboj ulic o pohár starostky obce“ nebo soutěž „O nejlepší koláč“. Na léto 2018 obec připravuje akce spojené s oslavami stého výročí založení České republiky.

Spolky

Momentálně v obci funguje Sbor dobrovolných hasičů a to jak části Řečany nad Labem, tak části Labětín, TJ Sokol, spolek Rybáři, Sportovní klub Řečany nad Labem 1920, Ženy Labětína, Myslivecké sdružení, Aikido, Klub vojenské historické techniky a Klub důchodců.

Tyto a jiné informace o obci je možné nalézt na internetových stránkách <http://www.recanynadlabem.cz/> nebo v místním periodiku Řečanský zpravodaj, který vychází jednou za tři měsíce, a ve kterém se obyvatelé dočtou, mimo jiné, o současném dění v obci a o budoucím směřování obce.

4.2 Návrh procesu KPSS v Řečanech nad Labem

Proces tvorby komunitního plánu je dlouhodobá záležitost, na které spolupracuje řada lidí minimálně několik měsíců. V této práci tedy není možné popsat přesný postup, kterým by se obec Řečany nad Labem měla při tvorbě KPSS řídit, nicméně jsou zde navrženy základní kroky, které by měly usnadnit počátek komunitního plánování, pokud by se tato obec pro něj rozhodla. Následující část je tedy věnována jednotlivým fázím, především těm, které předcházejí samotnému plánování a jejichž cílem je připravit prostředí pro realizaci KPSS.

4.2.1 Fáze přípravné

V prvních fázích, tzv. přípravných je důležité zmapovat dostupné zdroje, informovat a připravit okolí na toto plánování a vytvořit organizační strukturu.

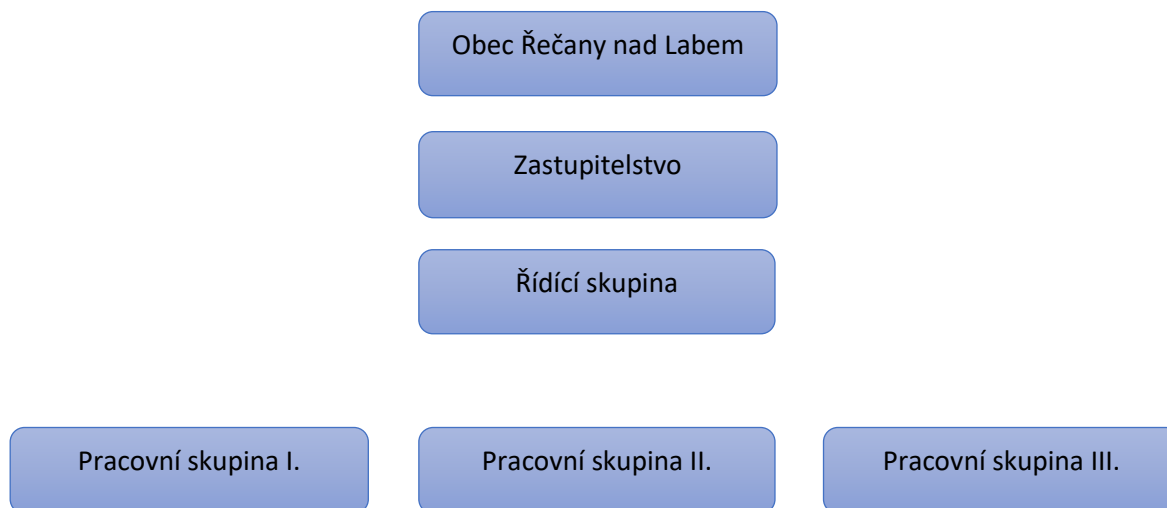
Zjišťování zdrojů pro KPSS

Dříve než obec započne s komunitním plánováním, je důležité zjistit jaké zdroje má k dispozici a jaké naopak chybí a jsou potřebné. Tyto zdroje je možné rozdělit na personální, informační,

finanční a materiální. Mezi nejdůležitější zdroje patří lidské zdroje, neboli účastníci KPSS. Zde je doporučeno oslovit občany obce. V případě Řečan nad Labem se nabízí možnost nejprve uvést základní informace v periodiku Řečanský zpravodaj, který vychází každé tři měsíce, a na internetových stránkách obce <http://www.recanynadlabem.cz/>. Po prvotních informacích by bylo vhodné využít osobní oslovení obyvatel obce při akcích, které se v Řečanech každoročně konají (viz výše kapitola 4.1) a to prostřednictvím informačního stánku. Přímé oslovení a osobní kontakt patří mezi nejefektivnější a takto by bylo možné získat účastníky do procesu plánování. Veškeré kontakty na případné účastníky KPSS, získané při informačních kampaních, je vhodné poté zpracovat do databáze pro další využití a to ideálně v členění dle pracovních skupin, které jsou popsány níže. Dále je nutné upozornit, že je důležité, aby ve výše uvedených informačních kanálech pokračovalo předávání nových informací tak, aby obyvatelé obce byli seznámeni s dalšími fázemi v procesu KPSS.

Vytvoření organizační struktury v procesu KPSS

Dalším krokem v procesu KPSS je vytvoření organizační struktury, která by měla vycházet z místních podmínek a měla by být přizpůsobena potřebám lidí v obci. Pro obec Řečany nad Labem je možný návrh organizační struktury uveden níže na obrázku č. 2.

Obrázek 3: Návrh modelu organizační struktury KPSS v obci Řečany nad Labem

Zdroj: vlastní zpracování dle Flégra (2007)

Dle tohoto obrázku č. 3 je nejvýše v organizační struktuře uvedena obec Řečany nad Labem, která má celkem čtyři zaměstnance a které je podřízeno zastupitelstvo obce. Těmto orgánům přísluší schvalování komunitních plánů. Níže by měla být ustanovena řídicí skupina a pracovní skupiny. Je vhodné, aby členové řídicí skupiny byli vybráni právě z níže uvedených pracovních skupin. Pracovní skupiny dle tohoto návrhu jsou tři a to Pracovní skupina I. pro cílovou skupinu

senioři, Pracovní skupina II. pro cílovou skupinu rodina, děti a mládež, a Pracovní skupina III. pro ostatní oblasti, ke kterým patří nezaměstnaní, sociálně vyloučení, zdravotně postižení apod. V každé z těchto skupin by měli být zapojeni účastníci z tzv. triády, což jsou lidé jak z řad zadavatelů, poskytovatelů tak i uživatelů. Také je vhodné již na počátku zavést funkci koordinátora, který dohlíží na celý proces KPSS a zajišťuje hladký průběh procesu. V tomto případě by touto osobou mohl být zaměstnanec obce, protože je důležitá znalost místních podmínek.

4.2.2 Fáze analytické

Po předchozích fázích, kdy dochází k přípravě prostředí před vlastní realizací KPSS, je důležité zajistit vstupní informace pro rozhodování o jednotlivých cílech a opatřeních. Tyto informace jsou velmi důležité pro efektivní plánování, tudíž je vhodné těmto fázím věnovat zvýšenou pozornost.

Popis aktuální sociální situace v obci

V této fázi jde o získání konkrétních aktuálních informací o sociální situaci v obci. Nejprve je vhodné stanovit přesný popis území, kde bude KPSS realizováno. V tomto případě KPSS bude probíhat na území obce Řečany nad Labem včetně přílehlé části Labětín (popis této obce, včetně občanské vybavenosti apod. je uveden výše v kapitole č. 4.1 Charakteristika obce Řečany nad Labem). Informace, které je potřeba mít před vlastním zahájením plánování, vycházejí z vybraných demografických dat. V níže uvedených tabulkách č. 9, č. 10 a č. 11 lze zjistit současnou demografickou strukturu obyvatel Řečan nad Labem a aktuální nezaměstnanost v této obci.

Tabulka 9: Počet obyvatel v obci Řečany nad Labem v letech 2011 - 2016

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Narození	6	17	11	14	11	11
Zemřelí	18	20	16	10	18	14
Přistěhovalí	19	45	32	17	39	32
Vystěhovalí	31	34	25	22	33	29
Stav obyvatel k 31.12.	1350	1358	1360	1359	1358	1358

Zdroj: vlastní zpracování dle <https://www.czso.cz>

Dle tabulky č. 9 měla obec Řečany nad Labem v letech 2011 – 2016 minimálně 1350 obyvatel a maximálně 1360 obyvatel. Počet narozených dětí v těchto letech činil nejméně šest dětí v roce 2011 a nejvíce 17 dětí v roce 2012, roční průměr byl tedy téměř 12 dětí. Počet zemřelých v těchto letech činil minimálně deset osob v roce 2014 do maximálně 20 osob v roce 2012, tudíž roční průměr za tyto roky činil 16 zemřelých osob. Z tohoto vyplývá, že průměrný roční

přirozený úbytek osob byl vyšší asi o čtyři osoby než průměrný roční přirozený přírůstek za tyto roky. Co se týče přistěhovalých a vystěhovalých osob činil roční průměr u vystěhovalých 29 osob a u přistěhovalých téměř 31 osob, tudíž průměrně je více přistěhovalých, a to asi o dvě osoby ročně. Shrnuje dle této tabulky č. 9 je počet obyvatel obce Řečany nad Labem stabilní a nijak se v těchto letech výrazně neměnil.

Tabulka 10: Počet obyvatel dle věku v obci Řečany nad Labem k 31. 12. 2016

	Věk 0-14	Věk 15-64	Věk 65+	Celkem
Počet obyvatel k 31. 12. 2016	211	869	278	1 358

Zdroj: vlastní zpracování dle <https://www.czso.cz>

V tabulce č. 10 je uveden počet obyvatel obce Řečany nad Labem k 31. 12. 2016. Tento počet je rozdělen dle věku těchto obyvatel, kdy počet dětí ve věku 0 – 14 let činil v tomto roce 211 osob, počet obyvatel ve věku 15 – 64 činil 869 osob a počet obyvatel ve věku 65+ činil 278 osob. Z tohoto vyplývá, že dětí je celkem 15,54 % z celkového počtu obyvatelstva této obce a seniorů je něco přes 20 % z celkového počtu obyvatelstva této obce.

Tabulka 11: Nezaměstnanost obyvatel v obci Řečany nad Labem od listopadu 2017 do února 2018

Nezaměstnanost	listopad 2017	Prosinec 2017	Leden 2018	Únor 2018
Absolventi	1	2	3	3
Osoby se zdravotním postižením	4	3	2	2
Ostatní	11	12	13	11
Celkem	16	17	18	16

Zdroj: vlastní zpracování dle <http://portal.mpsv.cz>

V tabulce č. 11 jsou uvedeny počty nezaměstnaných obyvatel obce Řečany nad Labem a to v měsících listopad 2017 až únor 2018. Nejméně nezaměstnaných bylo v listopadu 2017 a v únoru 2018, nicméně po celé toto sledované období byla nezaměstnanost v této obci velice nízká, kdy počet nezaměstnaných činil v těchto měsících od 1,18 % do 1,33 % z celkového počtu obyvatel této obce.

Obyvatele obce lze také dále členit např. dle nejvyššího dosaženého vzdělání, dle rodinného stavu, zdravotního postižení, státního občanství apod. Další vhodná data je možné získat např. přímo na matrice obce nebo v ordinacích praktických lékařů. V podstatě záleží na obci, která data bude pro plánování potřebovat a která nikoliv.

Dle údajů z této práce a zároveň dle řízeného rozhovoru se starostkou obce Řečany nad Labem je možné dále stanovit tři oblasti pro KPSS. Jsou to tyto tři oblasti:

- oblast pro seniory, což jsou uživatelé, kteří dosáhli věku, který je rozhodný pro nárok na starobní důchod,
- oblast pro rodinu, děti a mládež, která by se měla zabývat potřebami rodin s dětmi a
- ostatní oblasti, které zahrnují osoby zdravotně postižené, nezaměstnané nebo ohrožené sociálním vyloučením či závislostmi.

Další část se bude zabývat jen jednou oblastí a to oblastí pro seniory, což je dle řízeného rozhovoru se starostkou obce oblast prioritní. Toto zčásti vyplynulo i z tabulky č. 10, kdy počet seniorů v obci činí více než 20 % z celkového počtu obyvatel této obce. Nicméně stejný postup jako u této cílové skupiny lze využít i u ostatních oblastí.

Oblast pro seniory

Nejprve je vhodné definovat v této oblasti silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby, neboli tzv. SWOT analýzu. Tento nástroj je často využíván jako jeden ze zdrojů pro získání informací, které jsou potřeba pro další plánování (Zatloukal, 2008).

Tabulka 12: SWOT analýza oblasti pro seniory v Řečanech nad Labem

Silné stránky	Příležitosti
Komunitní dům pro seniory Existence Klubu seniorů Základní sociální služby Univerzita třetího věku	KPSS Rozvíjet síť sociálních služeb Možnost dobrovolníků Vlastnictví pozemků na stavby Možnosti dotací MMR
Slabé stránky	Hrozby
Nízká informovanost veřejnosti Neexistence odlehčovacích služeb Nedostatek zařízení pro dlouhodobé bydlení	Problémy s financováním Navýšení počtu uživatelů Zhoršení zdravotního stavu seniorů

Zdroj: vlastní zpracování dle (Zatloukal, 2008)

V tabulce č. 12 jsou uvedeny silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby z oblasti pro seniory v Řečanech nad Labem, které vyplynuly z řízeného rozhovoru se starostkou obce a z informací uvedených na internetových stránkách této obce. Tyto poznatky by měly poskytnout informace pro další kroky v KPSS. Z této tabulky č. 12 vyplývá, že situace cílové skupiny seniorů je v této obci uspokojivá, kdy mezi silné stránky patří nově otevřený Komunitní dům pro seniory (dále jen KODUS) se 14 bytovými jednotkami pro seniory, kteří žijí aktivním způsobem života. Dále zde funguje síť základních sociálních služeb, především jde o pečovatelské služby, které poskytuje Město Přelouč a rozvoz obědů z jídelny Základní školy Řečany nad Labem. Seniori

se navíc scházejí v Klubu seniorů a ti neaktivnější v obci studují Univerzitu třetího věku (v současné době je to deset posluchačů). Mezi příležitosti patří právě zahájení KPSS a možnost vylepšit tímto plánováním současnou sociální situaci v obci a zároveň rozvinout síť sociálních služeb, dále sem patří možnost zapojit do tohoto plánování dobrovolníky z řad obyvatel obce. Mezi další příležitosti patří vlastnictví pozemků, pomocí nichž obec plánuje vylepšit sociální situaci v obci a to buď výstavbou startovacích bytů pro mladé, či výstavbou dalších bytů pro aktivní seniory, o které je stále veliký zájem. Obec má navíc možnost na tyto projekty získat dotace z Ministerstva místního rozvoje (dále jen MMR). Mezi slabé stránky, které je potřeba posílit, patří nízká informovanost obyvatel obce o možných sociálních službách, neexistence odlehčovacích služeb v okolí Řečan nad Labem a nedostatek volných míst v domovech pro seniory. Poslední částí SWOT analýzy jsou hrozby, což jsou vnější vlivy, které obec nemá možnost ovlivnit. Do této oblasti patří především nedostatek financí, demografický vývoj, který povede k navýšení počtu seniorů coby uživatelů sociálních služeb a zhoršení zdravotního stavu seniorů, což vede k tomu, že se tito senioři o sebe již nedokáží postarat.

Dalším krokem v procesu plánování je zmapovat **poskytovatele sociálních služeb** v dostupném okolí obce. Nejprve je vhodné využít informace z internetových stránek a to buď stránek MPSV či přímo stránek těchto poskytovatelů. Poté může následovat osobní oslovení těch poskytovatelů, kteří odpovídají současným sociálním potřebám obce i očekáváním do budoucna, a tyto vhodné poskytovatele uspořádat do tzv. katalogu poskytovatelů. Níže v tabulce č. 13 je na ukázkou návrh některých poskytovatelů pro cílovou skupinu seniory z okolí Řečan nad Labem. Jsou to poskytovatelé z města Přelouč, Chvaletic a Pardubic, které jsou pro občany obce dostupné autobusovou či železniční dopravou. Pro tento návrh byly využity internetové stránky Registru poskytovatelů sociálních služeb na portále MPSV. V katalogu poskytovatelů se mimo těchto informací uvádí i adresa a kontakt na příslušné poskytovatele, kapacita zařízení, druh klientů apod.

Tabulka 13: Návrh možných poskytovatelů sociálních služeb pro cílovou skupinu seniory z okolí Řečan nad Labem

Poskytovatelé sociálních služeb	Druhy poskytovaných služeb	Formy poskytovaných služeb
Domov u Fontány (Přelouč)	domov pro seniory	pobytové
Město Přelouč	pečovatelské služby	ambulantní, terénní
Město Chvaletice	pečovatelské služby	ambulantní, terénní
Apolenka z.s. (Pardubice)	sociálně aktivizační služby	ambulantní
Sociální služby města Pardubic	denní stacionář	ambulantní

Zdroj: vlastní zpracování dle (Registr MPSV, 2018)

Po zjištění skutečných potřeb obyvatel obce by měl být vypracován kompletní katalog poskytovatelů sociálních služeb v okolí Řečan nad Labem a tento katalog by měl být zveřejněn na internetových stránkách obce, ideálně i doručen formou letáku do každé domácnosti v této obci.

Zjišťování potřeb uživatelů sociálních služeb (oblast seniři)

Po zmapování sociální situace v obci nastává část, kdy je důležité zjistit aktuální potřeby cílové skupiny, v tomto případě seniorů. Jednou z možností je výzkum pomocí dotazníkového šetření. Cílem tohoto výzkumu je získat potřebné informace, které budou poté využity při plánování cílů a opatření. Důležitá v této části je především správná interpretace získaných informací od respondentů. Této problematice je podrobně věnována kapitola č. 5.

4.2.3 Další fáze

Po přípravných fázích a po získání potřebných informací nastávají další fáze a to především fáze plánování, poté fáze realizace plánu a fáze vyhodnocovací. Níže je uvedena krátká zmínka o fázi plánování a jeden možný cíl z oblasti seniři. Dalšími fázemi se tato práce již nezabývá.

Plánování

V této fázi dochází v pracovních skupinách ke stanovení obecných cílů a poté konkrétních opatření, které by měly vést k naplnění těchto cílů. Pracovní skupiny tyto cíle stanovují na základě získaných informací o potřebách uživatelů z cílové oblasti a zároveň dle dostupných zdrojů v dané obci. Na ukázkou je níže v tabulce č. 14 navržen jeden cíl z oblasti pro seniory, který vyplynul ze SWOT analýzy i z předvýzkumu dotazníkového šetření. Nicméně tímto způsobem je možné pokračovat u dalších cílů, které by měly vycházet z činností pracovních skupin. Tyto pracovní skupiny se rozhodují především dle výsledků ze SWOT analýz, z poznatků z dotazníkových šetření či z rozhovorů s cílovými skupinami.

Tabulka 14: Vzor části komunitního plánu Řečan nad Labem

Cíl	Opatření	Aktivity	Realizátoři
Pomoc seniorům z KODUSu při zhoršení zdravotního stavu, který vede k tomu, že se o sebe již nedokáží postarat	Ubytování nesoběstačných seniorů	Smlouva o poskytnutí ubytování	Domov u Fontány (Přelouč)

Zdroj: vlastní zpracování dle (<http://www.chrudim.eu/>)

Tento cíl, který je uveden ve výše uvedené tabulce č. 14, řeší situaci, kdy ubytování senioři z KODUSu se již nedokáží o sebe postarat sami a to především kvůli zhoršení zdravotního stavu. Obec v tomto případě je totiž nucena s těmito seniory ukončit smlouvu o ubytování v KODUSu, což je veliký problém, především pokud tito lidé „nemají kam jít“. Možným řešením je smlouva s přeloučským Domovem u Fontány, což je domov pro seniory s celodenní péčí, který by tato místa zajistil.

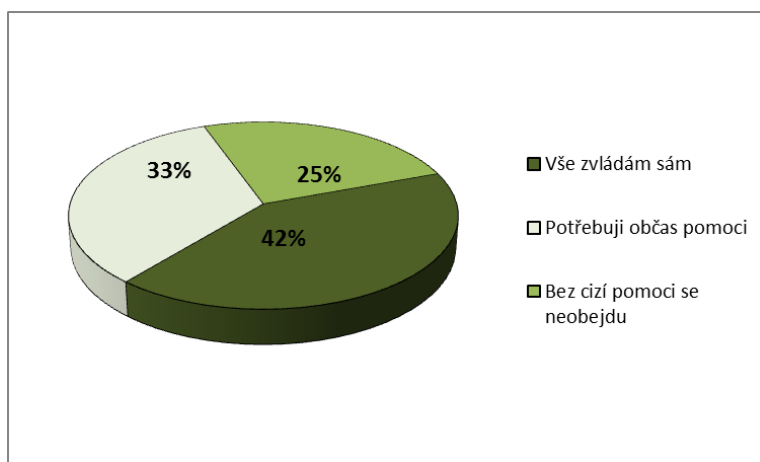
5 Dotazníkové šetření v obci Řečany nad Labem

Pro tuto práci byl použit tzv. pilotní projekt k dotazníkovému šetření, který byl proveden v dubnu 2018 na malém vzorku cílové skupiny (dotazník 1 v příloze 1). Dotazníkem byli osloveni obyvatelé obce Řečany nad Labem ve věku 60 let a více. Vydáno bylo celkem 12 dotazníků. Všechny se vrátily vyplněné zpět, tudíž odpovědělo 12 obyvatel (4,3 % z celkového počtu seniorů v této obci). Návratnost tedy činí 100 %. Hlavním cílem bylo zjistit, zda je tato metoda vhodná k získání informací, které jsou potřebné pro započítání efektivního plánování sociálních služeb v dané oblasti. Dotazník byl tvořen 13 otázkami, z nichž osm otázek bylo uzavřených (dotazovaní vybírali jednu z možných odpovědí) a pět otázek polouzavřených (dotazovaní mohli vybrat více odpovědí a zároveň mohli uvést i jinou možnost). Většina dotazníků byla distribuována na přednášce „Zachování mobility a prevence proleženin“, která se konala 9. dubna 2018 v KODUSu v Řečanech nad Labem a které se zúčastnili především starší senioři z této obce. Dva dotazníky byly vyplněny s tazatelem, tzn. proškolenou osobou, která byla během vyplňování dotazníků k dispozici a zodpovídala případné dotazy.

Výsledky šetření

Výsledky dotazníkového šetření jsou zde vyloženy pomocí grafického aparátu a to buď v absolutních četnostech či procentním vyjádření.

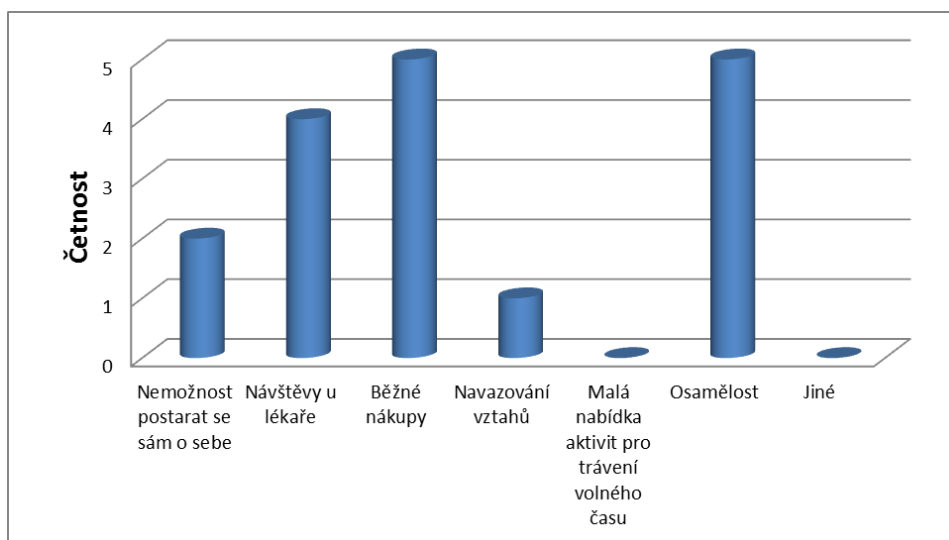
Otázka č. 1 zjišťovala, jak respondenti zvládají péči o sebe a domácnost (níže obrázek č. 4). Celkem pět respondentů (42%) se obejde bez cizí pomoci, tzn., zvládají veškerou péči o sebe a domácnost sami. Občas pomoci potřebují čtyři respondenti (33%) a zbylí tři respondenti (25%) se bez cizí pomoci neobejdou, tudíž tito lidé jsou závislí buď na pomoci rodinných příslušníků, či potřebují pomoci prostřednictvím sociálních služeb.

Obrázek 4: Otázka č. 1 (Jak zvládáte péči o sebe a domácnost?)

Zdroj: vlastní zpracování

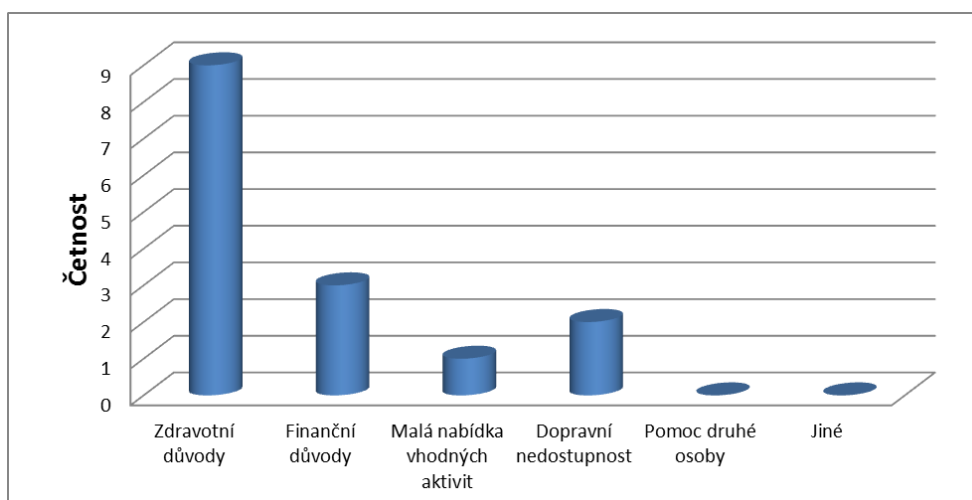
U otázky č. 2 (obrázek č. 5) mohli respondenti vybrat více možností a odpovědět tak na otázku jaké jsou podle nich největší problémy v životě seniorů. Největším problémem (celkem 5x uvedeno) jsou dle dotazovaných běžné nákupy a stejný počet respondentů uvádí i osamělost. Návštěvy u lékaře vidí jako problém čtyři dotazovaní, nemožnost postarat se sám o sebe uvádějí celkem dva dotazovaní a u jednoho dotazovaného je problém v navazování vztahů.

Obrázek 5: Otázka č. 2 (Co je podle Vás pro seniory největším problémem v životě?)

Zdroj: vlastní zpracování

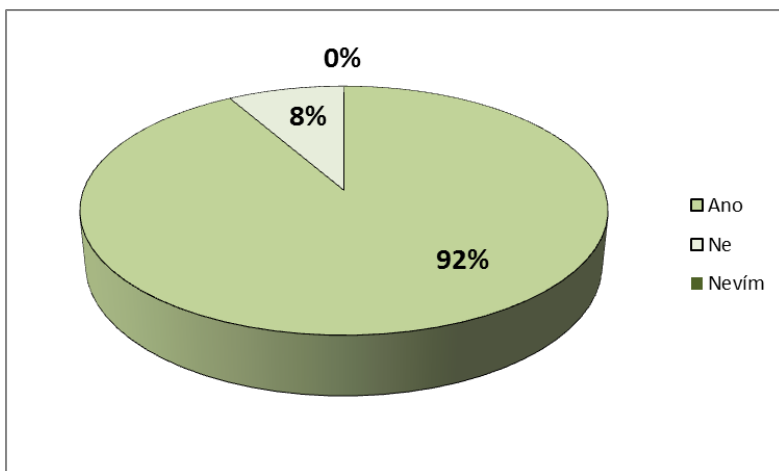
Další otázka (obrázek č. 6) zjišťovala, co brání respondentům v trávení volného času podle jejich představ (opět mohli dotazovaní uvést více možností). Nejvíce dotazovaných (celkem devět) odpovědělo, že jim brání zdravotní důvody. Vzhledem k věkovému složení respondentů se toto dalo očekávat. Mezi další odpovědi patřily shodně finanční důvody a dopravní nedostupnost (po dvou respondentech) či malá nabídka vhodných aktivit (jeden respondent).

Obrázek 6: Otázka č. 3 (Co Vám brání v trávení volného času podle Vašich představ?)

Zdroj: vlastní zpracování

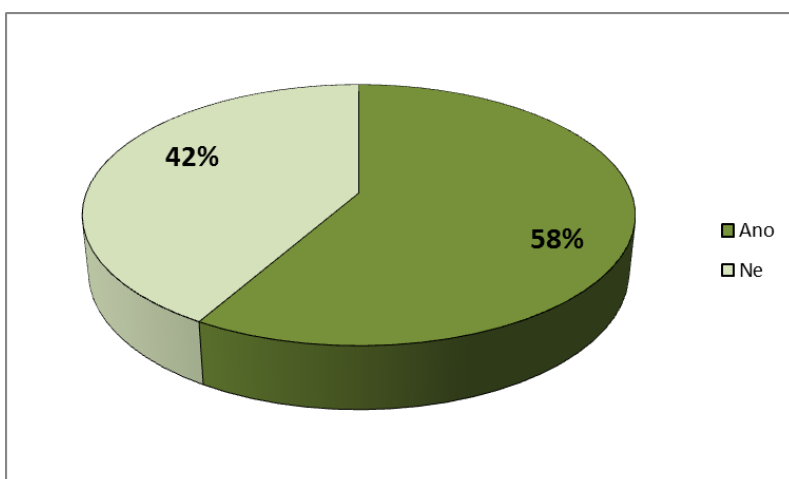
Na otázku, zda je poskytování sociálních služeb důležité, celých 92 %, tudíž 11 respondentů, odpovědělo, že ano, pouze jeden respondent odpověděl, že nepovažuje poskytování sociálních služeb za důležité (viz obrázek č. 7). Možnost „nevím“ neuvedl žádný respondent.

Obrázek 7: Otázka č. 4 (Považujete poskytování sociálních služeb za důležité?)

Zdroj: vlastní zpracování

I přesto, že většina respondentů považuje poskytování sociálních služeb za důležité (viz předchozí otázka) celých 42 %, tj. pět respondentů neví, na koho by se měli obrátit s dotazem, který se těchto sociálních služeb týká. Naproti tomu 58 %, tj. sedm respondentů ví, kdo by jim dotaz spojený se sociálními službami zodpověděl (viz obrázek č. 8). Tuto situaci by právě KPSS mělo zlepšit.

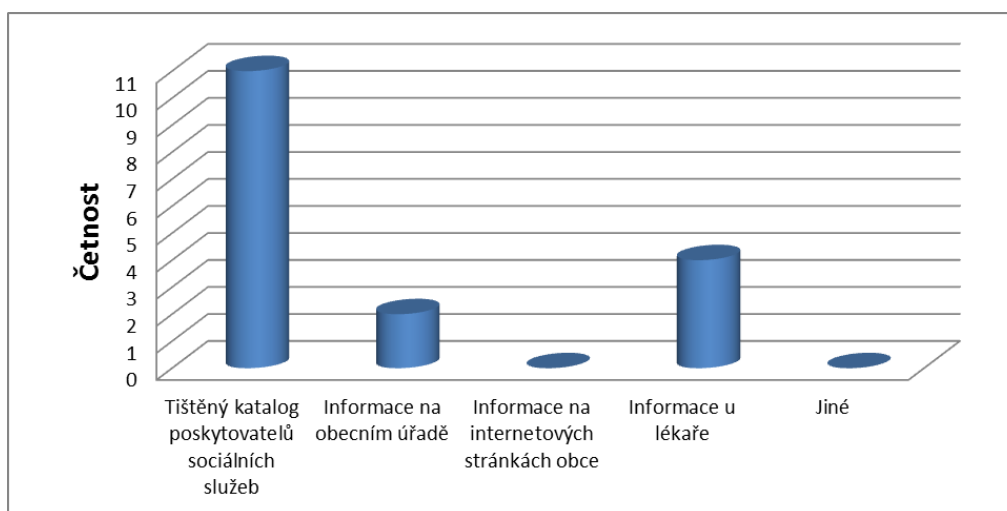

Obrázek 8: Otázka č. 5 (Víte na koho se obrátit s dotazem, který se týká sociálních služeb?)

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku co by přispělo k lepší informovanosti o nabídce sociálních služeb, 11 respondentů (92 %) odpovědělo, že tištěný katalog poskytovatelů sociálních služeb. Tento katalog je právě doporučovaným nástrojem KPSS. Další možností byla informace u lékaře, kterou zvolili čtyři

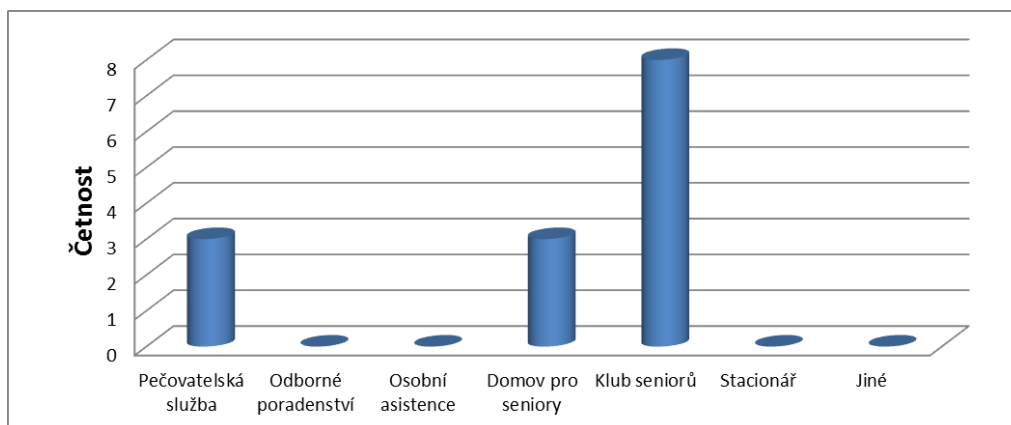
respondenti a dva respondenti zvolili informace na obecním úřadě. Dle předpokladu žádný respondent neuvedl možnost informací na internetových stránkách obce, což lze vysvětlit opět na základě věkové kategorie, kdy lidé ve vyšším věku nejsou zvyklí vyhledávat informace na internetu (viz obrázek č. 9). U této otázky také byla možnost uvést více odpovědí.

Obrázek 9: Otázka č. 6 (Co by podle Vás pomohlo k lepší informovanosti o nabídce sociálních služeb v okolí Řečan nad Labem?)

Zdroj: vlastní zpracování

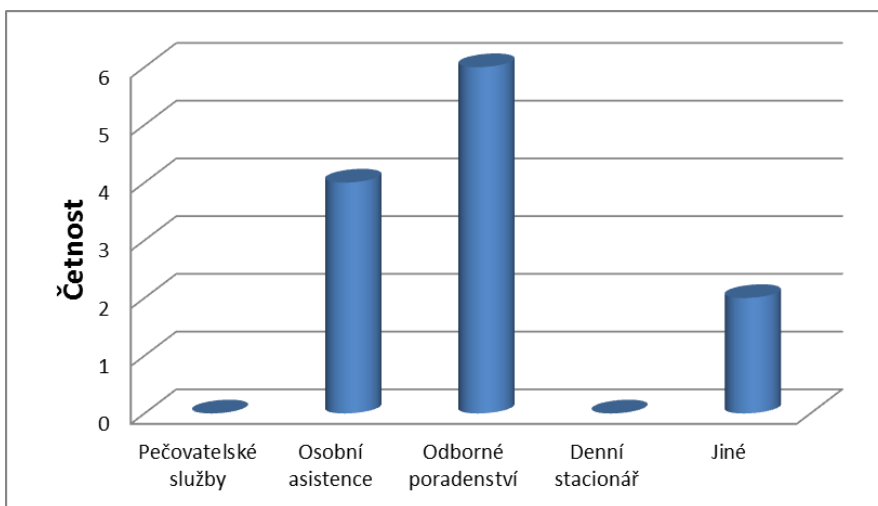
V další otázce (níže na obrázku č. 10) dotazovaní vybírali sociální nebo doplňkové služby, které využívají, tzn., mohli vybrat více možností, případně doplnit i další služby. Nejvíce respondentů a to celkem osm uvedlo, že využívá Klub seniorů, což je pochopitelné, protože tato služba je v Řečanech nad Labem zastoupena a seniory oblíbená. Po třech odpovědích byly ještě zastoupeny pečovatelské služby a domov pro seniory. Ostatní možnosti senioři nevyužívají zřejmě z důvodu, že tyto služby nejsou v okolí obce dostupné.

Obrázek 10: Otázka č. 7 (Které sociální nebo doplňkové služby využíváte?)

Zdroj: vlastní zpracování

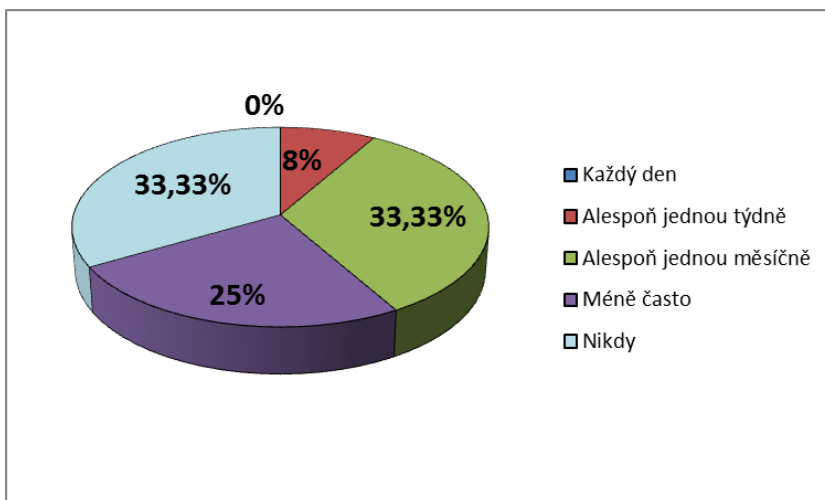
Odpovědi na níže uvedenou otázku (obrázek č. 11) jen utvrzují úvahu z otázky předchozí a to, že důvod, proč některé sociální služby senioři v obci nevyužívají je, že nejsou v okolí Řečan k dispozici. To se týká osobní asistence, kterou by využili čtyři respondenti, a odborné poradenství by využilo dokonce šest respondentů, pokud by tyto služby byly pro občany dostupné. Dva respondenti uvedli možnost jiné, bohužel nedoplňovali, o které sociální služby by se jednalo.

Obrázek 11: Otázka č. 8 (Které sociální služby byste využili, ale nejsou v okolí Řečan nad Labem k dispozici?)

Zdroj: vlastní zpracování

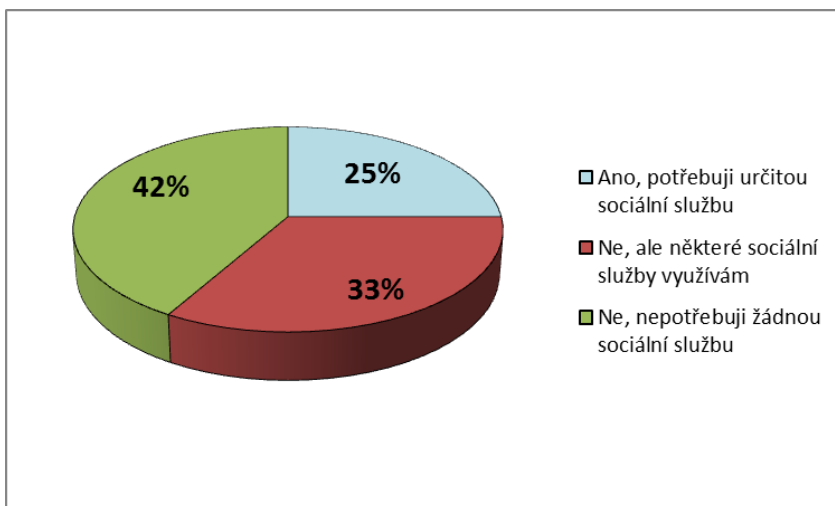
Na otázku jak často sociální služby využívají, odpověděli čtyři respondenti (33 %), že alespoň jednou měsíčně a stejný počet respondentů, že sociální služby nikdy nevyužili. Tři respondenti (25 %) využívají sociální služby méně často než jednou za měsíc a pouze jeden respondent (8 %) využívá sociální služby alespoň jednou týdně (viz obrázek č. 12).

Obrázek 12: Otázka č. 9 (Jak často sociální služby využíváte?)

Zdroj: vlastní zpracování

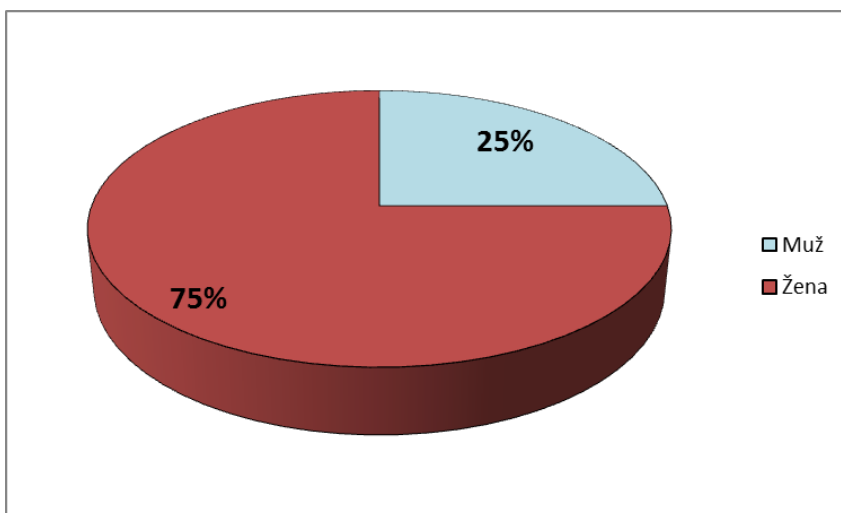
Dle otázky č. 10 je na sociálních službách závislých 25 % (tři respondenti), tito lidé potřebují určitou sociální službu. Dalších 33 % (čtyři respondenti) závislých není, nicméně některé sociální služby využívají. Nejvíce a to 42 % (pět respondentů) nepotřebuje žádnou sociální službu.

Obrázek 13: Otázka č. 10 (Jste na sociálních službách závislý/á?)

Zdroj: vlastní zpracování

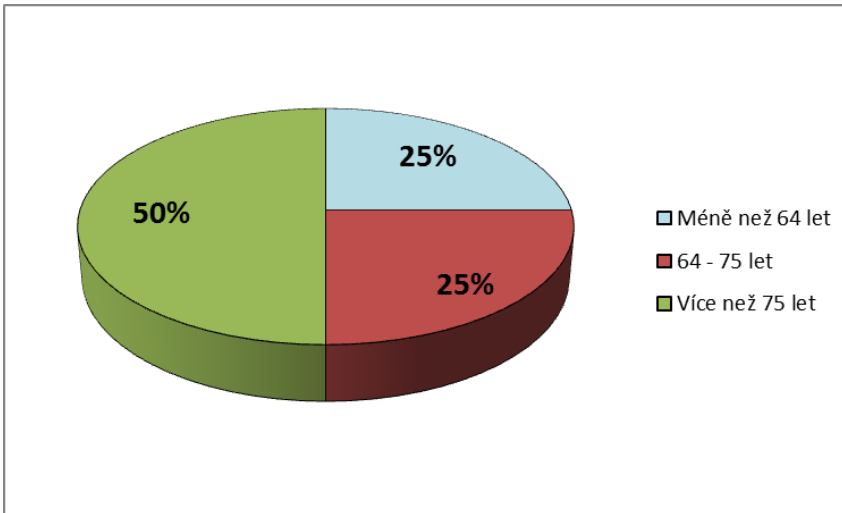
Následující graf (viz obrázek č. 14) uvádí, že většina dotazovaných byly ženy, celkem 75 %, což je devět žen. Mužů bylo pouze 25 %, což jsou tři muži.

Obrázek 14: Otázka č. 11 (Jste?)

Zdroj: vlastní zpracování

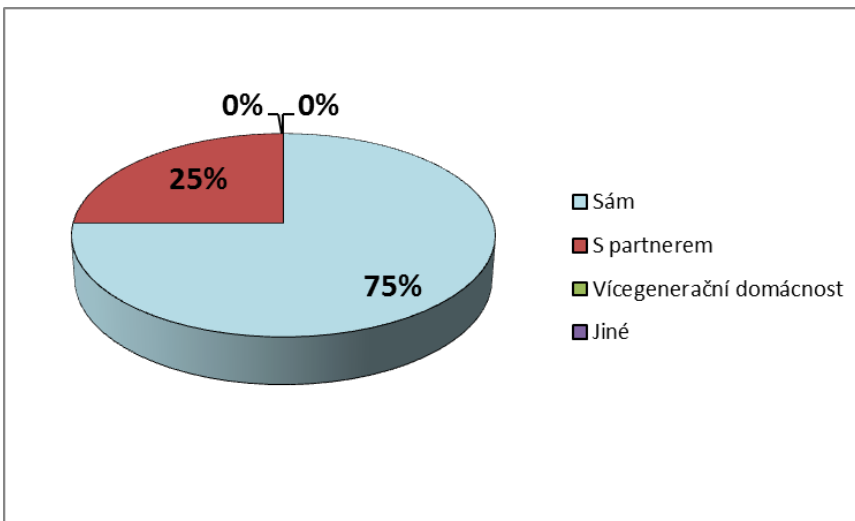
Předposlední otázka (obrázek č. 15) se zaměřila na věkové složení respondentů, kdy celkem šest respondentů, což je polovina dotázaných bylo ve věku 75 let a více. Ve věku 64 -75 let byli tři respondenti a stejný počet, tzn., tři byli ve věku nižším než 64 let.

Obrázek 15: Otázka č. 12 (Váš věk?)

Zdroj: vlastní zpracování

Co se týče poslední otázky a to v jaké domácnosti respondenti žijí, odpovědělo celých 75 %, tj. devět respondentů, že žijí sami a zbytek 25 %, tj. tři respondenti uvedli, že žijí s partnerem. Možnost „vícegenerační domácnost“ nevedl nikdo z dotázaných. Viz níže obrázek č. 16.

Obrázek 16: Otázka č. 13 (V jaké domácnosti žijete?)

Zdroj: vlastní zpracování

Na závěr dotazníku měli respondenti možnost vyjádřit své náměty či připomínky, které se týkaly tohoto dotazníkového šetření i zjišťované sociální oblasti. Tuto možnost žádný z dotazovaných nevyužil.

Zhodnocení dotazníkového šetření (pilotní projekt)

Z výše uvedeného vyhodnocení dotazníků vyplynulo, že pro získání základních informací, které jsou potřebné na počátku KPSS v Řečanech nad Labem postačí toto dotazníkové šetření, kdy dotazníky je možné distribuovat např. do schránek obyvatel obce či využít pro vyplnění internetových stránek. Nicméně pro komplexnější informace by byl vhodnější způsob sběru informací s asistencí, které se při pilotním projektu osvědčilo. Tato metoda je již časově i finančně náročnější. Ale nabízí se např. možnost vyplňování dotazníků při společných akcích pro seniory, které obec Řečany nad Labem často pořádá či při setkání v Klubu seniorů, a to právě za účasti tazatele, který při vyplňování poskytne doplňující informace a zodpoví případné dotazy. V tomto případě je vyšší šance, že otázky budou správně pochopeny a výsledek výzkumu bude více odpovídat skutečnosti.

Co se týče otázek, dle výsledků pilotního projektu by bylo vhodné u otázek, kde je možné vybrat více odpovědí, doplnit bodovací stupnici, pomocí které budou odpovědi cílenější a po vyhodnocení budou lépe zjištěny skutečné priority v dané oblasti. V příloze 2 je uveden na ukázkou nový dotazník, kde se již s těmito otázkami počítá. Při vyhodnocení těchto otázek se použije paprskový graf.

6 Zhodnocení dopadů navrženého komunitního plánu

Poslední kapitola se zabývá zhodnocením přínosů navrženého dotazníkového šetření, které by bylo možné použít k získání základních informací pro KPSS v Řečanech nad Labem. Krátká zmínka je zde i o celkových přínosech, které by toto plánování obci přineslo, pokud by se rozhodla komunitně plánovat sociální služby.

Přínosy navrženého dotazníkového šetření

V rámci výše uvedeného dotazníkového šetření (viz výše kapitola č. 5) byly stanoveny tři dílčí cíle. Prostřednictvím těchto cílů mělo být zjištěno, zda tato metoda sběru dat je vhodná pro získání prvotních informací a zda výsledky tohoto dotazníkového šetření jsou přínosné pro počátek komunitního plánování v Řečanech nad Labem. Dle níže uvedených informací vyplývá, že dotazníkové šetření je vhodnou metodou sběru dat při počátku KPSS v obci Řečany nad Labem a že data, která jsou touto metodou získána, jsou důležitá pro stanovení jak oblastí, tak poté cílů i opatření v sociální oblasti. Z tohoto lze usuzovat, že vhodně zvolené dotazníkové šetření je přínosné pro KPSS v obci.

Potřebují někteří senioři v obci sociální služby, které by jim pomohly řešit jejich nepříznivou situaci?

Z výsledků šetření vyplývá, že 58 % (sedm dotazovaných) potřebuje alespoň občas pomoci při péči o sebe a domácnost, tudíž pokud nemají oporu např. v rodině, jsou to minimálně potenciální uživatelé sociálních služeb (např. osobní asistence, pečovatelské služby či domov pro seniory). Navíc 50 % (šest dotazovaných) již některé sociální služby využívá a 25 % (tři dotazovaní) potřebuje určitou sociální službu či služby.

Z výše uvedeného lze odvodit, že prostřednictvím dotazníkového šetření je možné zjistit, zda jsou v obci lidé, kteří potřebují určitou pomoc, která by mohla být řešena prostřednictvím sociálních služeb. Tyto informace jsou podstatné pro rozhodování o oblastech, v kterých bude potřeba co nejdříve stanovit cíle a opatření.

Jsou některé sociální služby, které seniorům v okolí obce Řečany nad Labem chybí?

Dle odpovědí bylo zjištěno, že dotazovaným seniorům určité sociální služby v okolí obce Řečany nad Labem chybí. Celkem 33 % (čtyři dotazovaní) by rádo využilo služby osobní asistence a 50 % (šest dotazovaných) odborné poradenství. Dva dotazovaní uvedli možnost jiné sociální služby, bohužel nedoplňovali, o které sociální služby se jedná.

Pomocí dotazníkového šetření je tedy možné identifikovat sociální služby, které jsou pro obyvatele této obce potřebné, ale nejsou v okolí obce dostupné. Což je impuls pro obec, aby se tuto situaci pokusila řešit, např. by mohla oslovit nové poskytovatele, či se dohodnout s již stávajícími poskytovateli, zda by nerozšířili svoji nabídku služeb.

Vědí senioři z Řečan nad Labem na koho se obrátit s problémy v sociální oblasti?

Celkem 58 % (sedm respondentů) uvedlo, že ví na koho se obrátit s dotazem ohledně sociálních služeb, naproti tomu celých 42 % (pět respondentů) by si v této situaci neumělo poradit. Tuto problematiku by právě KPSS mělo řešit. Mezi možnosti, které by informovanost zvýšily, patří katalog poskytovatelů sociálních služeb, který v rámci tohoto plánování obce vydávají. Toto si myslí i nejvíce respondentů (uvedeno celkem 11x).

Dalším přínosem je tedy zjištění od respondentů, že informovanost obyvatel o sociálních službách, které jsou v okolí obce k dispozici, by zvýšilo vydání katalogu poskytovatelů sociálních služeb. Tato informace může obci pomoci právě při rozhodování o způsobu informování svých občanů. Navíc zlepšením informovanosti by se mohla zvýšit i spotřeba sociálních služeb, což je přínos i pro poskytovatele, kteří tímto mohou rozšířit řadu svých klientů.

Přínosy z opakovaného dotazníkového šetření

Jelikož KPSS probíhá cyklicky, tzn., po 1 až 3 letech se toto plánování opakuje, je důležité, aby se veškerá data aktualizovala. Z tohoto důvodu je vhodné, aby vždy proběhlo nové dotazníkové šetření, které by mělo být upraveno a doplněno o nové otázky. Tyto otázky by se měly týkat zhodnocení dosavadního plánování, např. jak jsou občané spokojeni s nabídkou stávajících sociálních služeb, jaké sociální služby jim v okolí obce chybí či zda je kvalita nabízených sociálních služeb postačující. Důležitým přínosem po ukončení opakovaného dotazníkového šetření je především zjištění, jaké současné sociální služby, v jaké kvalitě a v jakém množství jsou v obci potřeba, ale zároveň, zda se předchozí KPSS osvědčilo a byly naplněny cíle tohoto plánování. Navíc je možné pomocí vhodných otázek zjistit, jestli mají občané zájem se tohoto plánování aktivně účastnit a podílet se na rozhodování. Tímto způsobem může obec najít další důležité dobrovolníky pro KPSS, což je jistě velkým přínosem pro další kola plánování.

Celkové přínosy KPSS

A na závěr ještě zhodnocení přínosů, které KPSS přináší všem účastníkům tohoto plánování. Pokud by tedy obec (v tomto případě Řečany nad Labem) započala s tímto plánováním

sociálních služeb, mělo by to dopad jak na obyvatele obce, což jsou potenciální uživatelé, tak na zadavatele, v tomto případě obecní zastupitelstvo, ale i poskytovatele těchto sociálních služeb. Mezi nejdůležitější přínosy je možné zařadit to, že obec bude připravena na případné sociální potřeby svých občanů a bude moci v těchto situacích včas zareagovat, což těmto lidem výrazně pomůže v jejich nepříznivé životní situaci. Toto je možné ukázat na výše uvedeném návrhu cíle v tabulce č. 14. Jestliže tedy obec bude mít uzavřenu smlouvu s přeloučským Domovem u Fontány, nenastane situace, že by obyvatelé řečanského KODUSu ztratili přístřeší, pokud by se jejich zdravotní stav zhoršil natolik, že by se o sebe již nedokázali postarat sami. Tito lidé totiž nemají vlastní bydlení a v případě, že by se o ně nepostaral někdo z rodinných příslušníků, neměli by kam jít. Tuto situaci by mohla řešit právě smlouva o zajištění míst v domově pro seniory s celodenní péčí.

Další přínosy spočívají např. v tom, že se obyvatelé obce prostřednictvím tohoto plánování setkávají, naučí se spolupracovat, což může zlepšit vztahy mezi nimi i vztahy k místu kde žijí. Navíc získají určitou spoluzodpovědnost za zlepšení sociální situace v obci, protože budou mít možnost aktivně se zapojit do plánování a podílet se na rozhodování. Tím se stává toto plánování pro občany průhlednější a srozumitelnější, čímž se mohou zlepšit i vztahy s veřejnou správou (v tomto případě s pracovníky obce). A nakonec jeden z největších přínosů pro obec, jako zadavatele sociálních služeb, je to, že finanční prostředky, které bude vynakládat na sociální služby, budou díky procesu plánování vynaloženy jen na skutečné potřeby jejích obyvatel.

Závěr

Cílem této práce bylo charakterizovat komunitní plánování jako metodu pro zjišťování potřeb obyvatel ve městech a obcích, vytvořit případovou studii ve vybrané obci a zhodnotit přínosy této metody.

V prvních dvou kapitolách byla tato metoda přiblížena, byly zde vysvětleny základní pojmy s ní spojené, dále byli vymezeni účastníci a vysvětlen proces tvorby komunitního plánu. Bližšímu zkoumání byla podrobena jedna z metod komunitního plánování a to komunitní plánování sociálních služeb, která byla pro tuto práci stěžejní. Vybrána byla z důvodu, že sociální služby jsou poskytovány lidem, kteří se nacházejí ve složité životní situaci, tudíž je důležité, aby pro tyto občany byly potřebné sociální služby dostupné a to v dostatečném množství a kvalitě. K tomu právě KPSS přispívá tím, že se tyto uživatelé přímo účastní tohoto plánování a podílí se na rozhodování, které sociální služby budou poskytovány v okolí jejich bydliště. Zároveň je tímto způsobem plánování dosaženo i efektivity, tzn., peněžní prostředky jsou vynakládány pouze na ty sociální služby, které občané skutečně chtějí a potřebují.

V dalších kapitolách byly nejprve podrobeny analýze již existující komunitní plány a to měst Chrudimi a Nového Jičína. Tyto plány byly poté stručně porovnány s výsledkem, že tato metoda je pro každou obec či město specifická a tudíž je důležité, aby toto plánování vycházelo ze skutečných údajů té dané obce, a aby rozhodnutí vycházela od pracovních skupin, složených mimo jiné i z občanů této obce. Na základě těchto zásad byl navržen postup, jakým by se měla obec (v tomto případě Řečany nad Labem) řídit v případě, že by měla zájem zahájit toto plánování. Především šlo o fáze přípravné a analytické, které mají připravit prostředí před vlastní realizací plánování. V rámci analytické fáze byl navržen dotazník, který by obec mohla využít pro získání důležitých prvotních informací o potřebách v určité sociální oblasti. U navrženého dotazníku proběhl pilotní projekt, jehož cílem bylo zjištění, zda je tato metoda sběru informací v tomto případě vhodná.

Poslední kapitola se zabývala možnými přínosy využití dotazníkového šetření při počátku KPSS, mezi které patří především zjištění sociálních potřeb občanů obce a identifikace chybějících sociálních služeb v okolí. Dále je možné sem zařadit i přínosy, které vyplývají z častého opakování dotazníkového šetření. Tímto opakováním je totiž možné lépe odhadnout vývoj v sociální oblasti, tzn., jaké požadavky ohledně sociálních služeb je možné očekávat v budoucnosti. Závěrem lze konstatovat, že KPSS přináší pozitivní dopady všem zúčastněným, ať už se jedná o efektivní vynakládání finančních prostředků na potřebné sociální služby,

zesílení pocitu sounáležitosti mezi obyvateli obce, zvýšení transparentnosti tohoto plánování či vytvoření systému sociálních služeb podle skutečných potřeb místních obyvatel.

Zdroje

1. BERNARD, Josef. *Participativní procesy v KPSS - vize a realita: Aplikace principů partnerství a participace v prostředí malých měst České republiky*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2009. 63 s. – 81 s. ISBN 978-80-7330-167-5.
2. BERNARD, Josef. *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. Studie (Sociologické nakladatelství). 236 s. ISBN 978-80-7419-069-8.
3. ČERMÁK, Daniel a Jana VOBECKÁ. *Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. Studie (Sociologické nakladatelství). 181 s. ISBN 978-80-7419-067-4.
4. FLÉGR, Ondřej. *Aktuální otázky sociální politiky - teorie a praxe: sborník příspěvků z vědecké konference s mezinárodní účastí* : Pardubice .. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2007. 16 s. – 20 s. ISBN 978-80-7395-025-5.
5. GOJOVÁ, Alice. *Teorie a modely komunitní práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2006. 115 s. ISBN 80-7368-154-4.
6. HAVLÍK, Miloš a Zuzana SKŘIČKOVÁ. *Metodiky pro plánování sociálních služeb*. Praha: Centrum pro komunitní práci, 2007. 102 s. ISBN 978-80-86902-44-9.
7. HLOUŠEK, Jan. *Aktuální otázky sociální politiky - teorie a praxe: sborník příspěvků z vědecké konference s mezinárodní účastí* : Pardubice . Pardubice: Univerzita Pardubice, 2008. 28 s. - 33 s. ISBN 978-80-7395-134-4.
8. KOUDELKA, Zdeněk. *Obce a kraje: podle reformy veřejné správy v roce 2000*. Praha: Linde, 2000. 228 s. ISBN 80-7201-250-9.
9. KRÁLOVÁ, Jarmila a Eva RÁŽOVÁ. *Sociální služby a příspěvek na péči: komentář, právní předpisy* .. Olomouc: ANAG, 2012. 463 s. ISBN 978-80-7263-748-5.
10. MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. 194 s. ISBN 978-80-262-0041-3.
11. MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013. 395 s. ISBN 978-80-262-0213-4.
12. PILÁT, M. *Komunitní plánování sociálních služeb v současné teorii a praxi*. Praha: Portál, 2015. 200 s. ISBN 978-80-2620-932-4.
13. PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. 288 s. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-5608-0.

14. ŘEZNÍČEK, Ivo. *Metody sociální práce: podklady ke stážím studentů a ke kazuistickým seminářům*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. 80 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 5. ISBN 80-85850-00-1.
15. SEDLÁKOVÁ, Jaroslava. *Kvalita komunitního plánování sociálních služeb*. V Praze: Oeconomica, 2008. 76 s. ISBN 978-80-245-1392-8.
16. ŠŤASTNÁ, J. *Když se řekne komunitní práce*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. 116 s. ISBN 9788024633565
17. TOPOLOVSKÝ, Marek. *Průvodce procesem komunitního plánování sociálních služeb*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2004. 59 s. ISBN 80-86878-03-1.
18. TOTH, Petr. *Ekonomické aktivity obcí a měst*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 128 s. ISBN 978-80-7380-491-6.
19. VASKOVÁ, Vladana a Ondřej ŽEŽULA. *Komunitní plánování - věc veřejná: jak zjistit, co lidé opravdu chtějí? : jak zlepšit život v obci?*. Praha: Jan, 2002. 15 s. ISBN 80-86552-30-6.
20. ZATLOUKAL, Leoš. *Plánování rozvoje sociálních služeb metodou komunitního plánování*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 251 s. ISBN 978-80-244-2128-5.
21. Český statistický úřad [online]. [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <https://www.czso.cz>
22. Důvodová správa k návrhu Zákona č. 448/2008 o sociálních službách [online]. 2008. 30 s. [cit. 2017-01-26]. Dostupné z: <http://www.scribd.com/doc/27622272/Dovodova-sprava-navrh-Zakona-o-Socialnych-Sluzbach>.
23. Chrudim. Chrudim: Titulní stránka [online]. [cit. 2018-03-13] Dostupné z: <http://www.chrudim.eu>
24. Integrovaný portál MPSV [online]. [cit. 2018-04-02] Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz>
25. Mapy.cz [online]. [cit. 2018-04-08] Dostupné z: <https://mapy.cz/>
26. Město Klobouků. Nový Jičín – Město Klobouků – Vítejte vás na oficiálních stránkách města klobouků [online]. [cit. 2018-03-13] Dostupné z: <https://www.novyjicin.cz>
27. Portál MPSV: Registr poskytovatelů sociálních služeb [online]. 2018 [cit. 2018-02-21]. Dostupné z: http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1513888514737_1
28. Řečany nad Labem [online]. [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.recanynadlabem.cz/>

29. *Sociální práce a sociální služby: Komunitní plánování - věc veřejná* [online]. Praha, 2005 [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: www.mpsv.cz/cs/847
30. *Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích*
31. *Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách*

Seznam příloh

Příloha 1: Dotazník 1 pro KPSS v Řečanech nad Labem (původní).....	64
Příloha 2: Dotazník 2 pro KPSS v Řečanech nad Labem (finální)	70

Příloha 1: Dotazník 1 pro KPSS v Řečanech nad Labem (původní)

Vážená paní, vážený pane,

ráda bych Vás poprosila o vyplnění dotazníku, které Vám zabere přibližně 10 minut. Vaše odpovědi se stanou podkladovým materiálem do mé bakalářské práce na téma „Komunitní plánování a jeho přínosy pro obce“.

Jeho vyplnění je dobrovolné a anonymní.

Děkuji za Váš čas.

Martina Matyščáková

Univerzita Pardubice

Instrukce k vyplnění:

U každé otázky naleznete vysvětlující pokyn, odpověď zaškrtněte, popřípadě vypište do volného prostoru.

Komunitní plánování sociálních služeb v Řečanech nad Labem (oblast senioři)

1. Jak zvládáte péči o sebe a domácnost?

Vyberte jednu odpověď

- Vše zvládám sám
- Potřebuji občas pomoci
- Bez cizí pomoci se neobejdu

2. Co je podle Vás pro seniory největším problémem v životě?

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Nemožnost postarat se sám o sebe
- Návštěvy u lékaře
- Běžné nákupy
- Navazování vztahů
- Malá nabídka aktivit pro trávení volného času
- Osamělost
- Jiné, doplňte

3. Co Vám brání v trávení volného času podle Vašich představ?

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Zdravotní důvody
- Finanční důvody
- Malá nabídka vhodných aktivit
- Dopravní nedostupnost
- Pomoc druhé osoby
- Jiné, doplňte

4. Považujete poskytování sociálních služeb za důležité?

Vyberte jednu odpověď

- Ano
- Ne
- Nevím

5. Víte na koho se obrátit s dotazem, který se týká sociálních služeb?

Vyberte jednu odpověď

- Ano
- Ne

6. Co by podle Vás pomohlo k lepší informovanosti o nabídce sociálních služeb v okolí Řečan nad Labem?

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Tištěný katalog sociálních služeb
- Informace na obecním úřadě
- Informace na internetových stránkách obce
- Informace u lékaře
- Jiné, doplňte

7. Které sociální nebo doplňkové služby využíváte?

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Pečovatelská služba
- Odborné poradenství
- Osobní asistence
- Domov pro seniory
- Klub seniorů
- Stacionář
- Jiné, doplňte

8. Které sociální služby byste využili, ale nejsou v okolí Řečan nad Labem k dispozici?

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Pečovatelské služby
- Osobní asistence
- Odborné poradenství
- Denní stacionář
- Jiné, doplňte

9. Jak často sociální služby využíváte?

Vyberte jednu odpověď

- Každý den
- Alespoň jednou týdně
- Alespoň jednou měsíčně
- Méně často
- Nikdy

10. Jste na sociálních službách závislý/á?

Vyberte jednu odpověď

- Ano, potřebuji určitou sociální službu či služby
- Ne, ale některé sociální služby využívám
- Ne, nepotřebuji žádnou sociální službu

11. Jste?

Vyberte jednu odpověď

- Muž
- Žena

12. Váš věk?

Vyberte jednu odpověď

- Méně než 64 let
- 64 – 75 let
- Více než 75 let

13. V jaké domácnosti žijete?

Vyberte jednu odpověď

- Sám
- S partnerem
- Vícegenerační domácnost
- Jiné, doplňte

Další náměty, připomínky:

--

Děkuji za vyplnění dotazníku.

Martina Matyščáková

Příloha 2: Dotazník 2 pro KPSS v Řečanech nad Labem (finální)

Vážená paní, vážený pane,

ráda bych Vás poprosila o vyplnění dotazníku, které Vám zabere přibližně 10 minut. Vaše odpovědi se stanou podkladovým materiálem do mé bakalářské práce na téma „Komunitní plánování a jeho přínosy pro obce“.

Jeho vyplnění je dobrovolné a anonymní.

Děkuji za Váš čas.

Martina Matyščáková

Univerzita Pardubice

Instrukce k vyplnění:

U každé otázky naleznete vysvětlující pokyn, odpověď zaškrtněte, popřípadě vypište do volného prostoru.

Komunitní plánování sociálních služeb v Řečanech nad Labem (oblast senioři)

1. Jak zvládáte péči o sebe a domácnost?

Vyberte jednu odpověď

- Vše zvládám sám
- Potřebuji občas pomoci
- Bez cizí pomoci se neobejdu

2. Co je podle Vás pro seniory největším problémem v životě?

Vyberte jednu nebo více odpovědí a ohodnoťte odpovědi dle důležitosti

(Hodnota 1 - nejméně důležitá až hodnota 4 - velmi důležitá)

☐ Nemožnost postarat se sám o sebe	1	2	3	4
☐ Návštěvy u lékaře	1	2	3	4
☐ Běžné nákupy	1	2	3	4
☐ Navazování vztahů	1	2	3	4
☐ Malá nabídka aktivit pro trávení volného času	1	2	3	4
☐ Osamělost	1	2	3	4
☐ Jiné, doplňte	1	2	3	4

3. Co Vám brání v trávení volného času podle Vašich představ?

Vyberte jednu nebo více odpovědí a ohodnoťte odpovědi dle důležitosti

(Hodnota 1 - nejméně důležitá až hodnota 4 - velmi důležitá)

☐ Zdravotní důvody	1	2	3	4
☐ Finanční důvody	1	2	3	4
☐ Malá nabídka vhodných aktivit	1	2	3	4
☐ Dopravní nedostupnost	1	2	3	4
☐ Pomoc druhé osoby	1	2	3	4
☐ Jiné, doplňte	1	2	3	4

4. Považujete poskytování sociálních služeb za důležité?

Vyberte jednu odpověď

- Ano
- Ne
- Nevím

5. Víte na koho se obrátit s dotazem, který se týká sociálních služeb?

Vyberte jednu odpověď

- Ano
- Ne

6. Co by podle Vás pomohlo k lepší informovanosti o nabídce sociálních služeb v okolí Řečan nad Labem?

Vyberte jednu nebo více odpovědí a ohodnoťte odpovědi dle důležitosti

(Hodnota 1 - nejméně důležitá až hodnota 4 - velmi důležitá)

☐ Tištěný katalog sociálních služeb	1	2	3	4
☐ Informace na obecním úřadě	1	2	3	4
☐ Informace na internetových stránkách obce	1	2	3	4
☐ Informace u lékaře	1	2	3	4
☐ Jiné, doplňte	1	2	3	4

7. Které sociální nebo doplňkové služby využíváte?

Vyberte jednu nebo více odpovědí a ohodnoťte odpovědi dle důležitosti

(Hodnota 1 - nejméně důležitá až hodnota 4 - velmi důležitá)

☐ Pečovatelská služba	1	2	3	4
☐ Odborné poradenství	1	2	3	4
☐ Osobní asistence	1	2	3	4
☐ Domov pro seniory	1	2	3	4
☐ Klub seniorů	1	2	3	4
☐ Stacionář	1	2	3	4
☐ Jiné, doplňte	1	2	3	4

8. Které sociální služby byste využili, ale nejsou v okolí Řečan nad Labem k dispozici?

Vyberte jednu nebo více odpovědí a ohodnoťte odpovědi dle důležitosti

(Hodnota 1 - nejméně důležitá až hodnota 4 - velmi důležitá)

☐ Pečovatelské služby	1	2	3	4
☐ Osobní asistence	1	2	3	4
☐ Odborné poradenství	1	2	3	4
☐ Denní stacionář	1	2	3	4
☐ Jiné, doplňte	1	2	3	4

9. Jak často sociální služby využíváte?

Vyberte jednu odpověď

- Každý den
- Alespoň jednou týdně
- Alespoň jednou měsíčně
- Méně často
- Nikdy

10. Jste na sociálních službách závislý/á?

Vyberte jednu odpověď

- Ano, potřebuji určitou sociální službu či služby
- Ne, ale některé sociální služby využívám
- Ne, nepotřebuji žádnou sociální službu

11. Jste?

Vyberte jednu odpověď

- Muž
- Žena

12. Váš věk?

Vyberte jednu odpověď

- Méně než 64 let
- 64 – 75 let
- Více než 75 let

13. Vaše nejvyšší ukončené vzdělání?

Vyberte jednu odpověď

- Základní
- Vyučen, střední bez maturity
- Střední s maturitou
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

14. V jaké domácnosti žijete?

Vyberte jednu odpověď

- Sám
- S partnerem
- Vícegenerační domácnost
- Jiné, doplňte

Další náměty, připomínky:

--

Děkuji za vyplnění dotazníku.

Martina Matyščáková